

"Službeni glasnik RS", br. 106/2006, 112/2008

Na osnovu člana 11. stav 1. tač. 10) i 11) Zakona o visokom obrazovanju ("Službeni glasnik RS", broj 76/05),

Nacionalni savet za visoko obrazovanje, na sednici održanoj 20. oktobra 2006. godine, doneo je

P R A V I L N I K

o standardima i postupku za akreditaciju visokoškolskih ustanova i studijskih programa

Član 1.

Ovim pravilnikom utvrđuju se standardi i postupak za akreditaciju visokoškolskih ustanova i studijskih programa.

Standardi iz stava 1. ovog člana odštampani su uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni deo.

Član 2.

Postupku akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa (u daljem tekstu: akreditacija) podležu sve visokoškolske ustanove u Republici Srbiji i studijski programi koje izvode.

Član 3.

Postupak akreditacije sprovodi se na zahtev ministarstva nadležnog za poslove visokog obrazovanja (u daljem tekstu: Ministarstvo), osnivača, odnosno same visokoškolske ustanove.

U ime visokoškolske ustanove zahtev iz stava 1. ovog člana podnosi poslovodni organ, po prethodno donetoj odluci stručnog organa.

Zahtev za akreditaciju se podnosi Komisiji za akreditaciju i proveru kvaliteta (u daljem tekstu: Komisija), preko Ministarstva, a na obrascu čiju sadržinu utvrđuje Komisija.

Član 4.

Uz zahtev za akreditaciju dostavlja se dokumentacija koja sadrži:

- naziv, sedište, odgovorno lice (rektor, dekan, direktor, sekretar);
- akt o osnivanju i izdate dozvole za rad;
- studijske programe koje izvodi visokoškolska ustanova;
- izveštaj o samovrednovanju;
- plan rada najmanje za tekuću i narednu godinu i izveštaj o radu u prethodnoj godini;

- podatke o studentima;
- podatke o upisnoj politici: kriterijume i način rangiranja i upisa kandidata;
- podatke o nastavnom osoblju;
- podatke o udžbenicima;
- podatke o biblioteci i informatičkoj opremi;
- podatke o prostoru i opremi: dokaze o vlasništvu /zakupu, dokaze o urbanističkim uslovima, podatke o površini, strukturi prostora, podatke o tehničkoj opremi (broj, namena, starost);
- bilans stanja i uspeha za prethodnu godinu, finansijski plan za tekuću i narednu godinu, finansijski izveštaj sa izvorima finansiranja i načinom upotrebe finansijskih sredstava.

Član 5.

Ministarstvo vrši proveru kompletnosti zahteva za akreditaciju i dostavljene dokumentacije iz člana 4. ovog pravilnika.

U slučaju kada je dokumentacija nepotpuna, Ministarstvo nalaže podnosiocu zahteva da kompletira dokumentaciju u roku od osam dana od dana prijema naloga Ministarstva.

Ako podnosilac zahteva ne postupi u skladu sa nalogom Ministarstva, smatra se da je odustao od zahteva.

Član 6.

Radi utvrđivanja činjenica od značaja za donošenje odluke o zahtevu za akreditaciju, Komisija obrazuje potkomisiju u čijem sastavu su najmanje dva člana iz odgovarajućeg obrazovnonaučnog, odnosno obrazovnoumetničkog polja.

Član 7.

Komisija na predlog potkomisije iz člana 6. ovog pravilnika određuje dva recenzenta za analizu i ocenu rezultata samovrednovanja i ocenjivanja kvaliteta visokoškolske ustanove.

Svaki recenzent analizira dokumentaciju i ocenjuje:

- da li je samovrednovanje izvedeno na osnovu standarda za samovrednovanje i ocenjivanje kvaliteta visokoškolske ustanove;
- koji su standardi pri samovrednovanju i ocenjivanju kvaliteta ispunjeni u celini, koji delimično, a koji nisu ispunjeni;
- koje su oblasti delovanja visokoškolske ustanove u kvalitativnom smislu zadovoljavajuće, koje su delimično zadovoljavajuće i koje su nezadovoljavajuće.

O izvršenoj analizi iz stava 2. ovog člana recenzent podnosi potkomisiji izveštaj, koji sadrži ocenu kvaliteta visokoškolske ustanove i predlog mera za otklanjanje uočenih slabosti.

Član 8.

Potkomisija utvrđuje činjenice od značaja za donošenje odluke o zahtevu za akreditaciju neposrednim uvidom u rad visokoškolske ustanove, a o dolasku obavještava visokoškolsku ustanovu petnaest dana pre planiranog dolaska.

Visokoškolska ustanova je dužna da potkomisiji obezbedi sve tražene podatke i slobodan pristup i uvid u nastavni proces i proces upravljanja.

Nakon sprovedenog neposrednog uvida, potkomisija sačinjava izveštaj koji sadrži ocenu kvaliteta visokoškolske ustanove.

Član 9.

Na osnovu izveštaja recenzenata iz člana 7. stav 3. ovog pravilnika i izveštaja potkomisije iz člana 8. stav 3. ovog pravilnika, potkomisija utvrđuje predlog odluke o akreditaciji i dostavlja ga Komisiji u roku od dva meseca od izvršenja neposrednog uvida u rad visokoškolske ustanove.

Uz predlog odluke o akreditaciji dostavljaju se izveštaji iz člana 7. stav 3. i člana 8. stav 3. ovog pravilnika.

Član 10.

Komisija na prvoj sednici nakon prijema predloga odluke o akreditaciji razmatra dostavljeni predlog i donosi odluku o akreditaciji.

Odluka o akreditaciji je doneta ako za nju glasa više od polovine ukupnog broja članova Komisije.

Odlukom Komisije se:

- prihvata zahtev za akreditaciju i izdaje uverenje o akreditaciji;
- odbija zahtev za akreditaciju i donosi rešenje o odbijanju zahteva za akreditaciju.

Komisija može odložiti donošenje odluke o zahtevu za akreditaciju i uputiti visokoškolskoj ustanovi akt upozorenja kojim se konstatuju nedostaci u pogledu ispunjenosti uslova, kvaliteta rada visokoškolske ustanove, odnosno studijskog programa i određuje rok za otklanjanje tih nedostataka, o čemu donosi zaključak.

Član 11.

Protiv rešenja kojim se odbija zahtev za akreditaciju, osnivač ili visokoškolska ustanova može podneti žalbu Nacionalnom savetu za visoko obrazovanje (u daljem tekstu: Nacionalni savet), u roku od 30 dana od dana prijema rešenja.

Član 12.

Nacionalni savet će odbaciti žalbu kad utvrdi da je nedopuštena, neblagovremena ili podneta od neovlašćenog lica.

Nacionalni savet će odbiti žalbu kad utvrdi da je postupak akreditacije pravilno sproveden i da je rešenje doneto u skladu sa zakonom i ovim pravilnikom.

Kad Nacionalni savet utvrdi da je u postupku akreditacije bilo propusta, može:

- poništiti rešenje Komisije i sam doneti odluku o zahtevu za akreditaciju na osnovu činjenica koje je utvrdila Komisija;
- poništiti rešenje i naložiti Komisiji da ponovi postupak akreditacije, u celini ili delimično.

U postupku rešavanja po žalbi, Nacionalni savet može tražiti od Komisije dopunu podataka od značaja za donošenje odluke.

Odluka Nacionalnog saveta je konačna.

Član 13.

Odluka Nacionalnog saveta kojom je utvrđeno da visokoškolska ustanova, odnosno studijski program ispunjavaju uslove za akreditaciju, zamenjuje uverenje o akreditaciji.

Član 14.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Broj 612-00-591/2006-04/2
U Beogradu, 20. oktobra 2006.

Nacionalni savet za visoko obrazovanje

Predsednik,
prof. dr **Obrad Stanojević**, s.r.

I. STANDARDI ZA AKREDITACIJU VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA

Standard 1: Osnovni zadaci i ciljevi visokoškolske ustanove

Visokoškolska ustanova ima utvrđene osnovne zadatke i ciljeve koji su u skladu sa ciljevima visokog obrazovanja, koji su utvrđeni zakonom.

Osnovni zadaci pokazuju društvenu opravdanost postojanja visokoškolske ustanove, određuju opšti pravac njene delatnosti i osnov su za prepoznavanje prioriteta visokoškolske ustanove u budućem radu.

Osnovne zadatke visokoškolske ustanove, sažeto izražene, utvrđuje organ upravljanja visokoškolske ustanove i objavljuju se u odgovarajućoj publikaciji ustanove.

Ciljevi visokoškolske ustanove proizilaze iz osnovnih zadataka, određuju konkretne rezultate koje ta visokoškolska ustanova želi da ostvari i predstavljaju osnovu za kontrolu njenog rada.

Ciljevi su konkretni, ostvarivi i merljivi u skladu sa raspoložim mogućnostima i bliže određuju delatnost visokoškolske ustanove.

Sve aktivnosti visokoškolske ustanove, a posebno razvoj studijskih programa, su u skladu sa utvrđenim osnovnim zadacima i ciljevima visokoškolske ustanove.

Visokoškolska ustanova periodično preispituje svoje osnovne zadatke i ciljeve, vrednujući njihovu svrsishodnost u procesu planiranja i raspodele sredstava.

Standard 2: Planiranje i kontrola

Da bi ostvarila osnovne zadatke i ciljeve visokoškolska ustanova vrši planiranje i kontrolu rezultata svih oblika obrazovnih, naučnih, umetničkih, istraživačkih i stručnih aktivnosti u okviru svoje delatnosti.

Visokoškolska ustanova ima propisan postupak kratkoročnog i dugoročnog planiranja. Planiranje se vrši na osnovu analize unutrašnjih i spoljašnjih činilaca.

Planiranje je zasnovano na sistematičnom i stalnom prikupljanju podataka i njihovoj stručnoj analizi. Rezultati planiranja su planski dokumenti koji su dostupni javnosti i primenjuju se u praksi.

Visokoškolska ustanova redovno i sistematično kontroliše ispunjavanje osnovnih zadataka, dajući prioritet ostvarenju obrazovnih ciljeva. Kontrola se obavlja poređenjem planiranih i ostvarenih ciljeva i poređenjem rezultata visokoškolske ustanove sa njenim rezultatima u prethodnom periodu i sa rezultatima sličnih visokoškolskih ustanova u zemlji i svetu. O rezultatima kontrole visokoškolska ustanova sačinjava izveštaj koji je dostupan javnosti.

Visokoškolska ustanova redovno preispituje delotvornost sprovedenog planiranja i kontrole i radi na njihovom unapređenju.

Standard 3: Organizacija i upravljanje

Visokoškolska ustanova ima organizacionu strukturu i sistem upravljanja koji obezbeđuju postizanje zadataka i ciljeva visokoškolske ustanove.

Ovlašćenja i odgovornosti organa upravljanja, stručnih organa visokoškolske ustanove, kao i studentskog parlamenta utvrđeni su statutom visokoškolske ustanove.

Rad organa upravljanja, stručnih organa i studentskog parlamenta periodično se ocenjuje.

Standard 4: Studije

Sadržaj kvalifikacija i diploma pojedinih vrsta i nivoa studija odgovaraju karakteru i ciljevima studijskih programa. Studijski programi visokoškolske ustanove su u skladu sa osnovnim zadacima i ciljevima i služe njihovom ispunjenju. Visokoškolska ustanova sistematično i efektivno planira, sprovodi, nadgleda, vrednuje i unapređuje kvalitet studijskih programa.

Kvalifikacije koje označavaju završetak osnovnih strukovnih studija stiču studenti:

- koji su pokazali znanje u oblasti studiranja koje se zasniva na prethodnom obrazovanju i koje osposobljava za korišćenje stručne literature;
- koji su u stanju da primene znanje i razumevanje u profesiji;
- koji su u stanju da prenesu znanja na druge;
- koji poseduju sposobnost da nastave studije;
- koji poseduju sposobnost za timski rad.

Kvalifikacije koje označavaju završetak osnovnih akademskih studija stiču studenti:

- koji su pokazali znanje u oblasti studiranja koje se zasniva na prethodnom obrazovanju i koje je na nivou koji omogućava korišćenje stručne literature, ali istovremeno obuhvata neke aspekte koji se oslanjaju na ključna znanja njihovog polja studiranja;
- koji su u stanju da primene svoje znanje i razumevanje na način koji ukazuje na profesionalni pristup poslu ili zvanju i koji imaju sposobnosti koje se najčešće iskazuju smišljanjem i odbranom argumenata i rešavanjem problema unutar polja studiranja;
- koji imaju sposobnost da prikupljaju i tumače potrebne podatke;
- koji imaju sposobnost razmišljanja o relevantnim društvenim, naučnim ili etičkim pitanjima;
- koji su u stanju da o svom radu i rezultatima rada obaveštavaju stručnu i širu javnost;
- koji su razvili sposobnosti koje su neophodne za nastavak studija.

Kvalifikacije koje označavaju završetak diplomskih akademskih studija stiču studenti:

- koji su pokazali znanje i razumevanje u oblasti studiranja, koje dopunjuje znanje stečeno na osnovnim akademskim studijama i predstavlja osnovu za razvijanje kritičkog mišljenja i primenu znanja;
- koji su u stanju da primene znanje u rešavanju problema u novom ili nepoznatom okruženju u širim ili multidisciplinarnim oblastima unutar obrazovnonaučnog, odnosno obrazovno-umetničkog polja studija;
- koji imaju sposobnost da integrišu znanje, rešavaju složene probleme i da rasuđuju na osnovu dostupnih informacija koje sadrže promišljanja o društvenim i etičkim odgovornostima povezanim sa primenom njihovog znanja i sudova;
- koji su u stanju da na jasan i nedvosmislen način prenesu znanje i način zaključivanja stručnoj i široj javnosti;
- koji poseduju sposobnost da nastave studije na način koji će samostalno izabrati.

Kvalifikacije koje označavaju završetak specijalističkih akademskih studija stiču studenti:

- koji su pokazali produbljeno znanje, razumevanje i sposobnosti u odabranim užim naučnim i umetničkim oblastima specijalizacije, zasnovano na znanju i veštinama stečenim na diplomskim akademskim studijama i odgovarajuće je za istraživanje u datim užim naučnim i umetničkim oblastima studija;
- koji su u stanju da primene stečeno produbljeno znanje, razumevanje i sposobnosti stečene tokom specijalističkih studija za uspešno rešavanje složenih problema u novom ili nepoznatom okruženju, u užim naučnim i umetničkim oblastima studija;
- koji imaju povećanu sposobnost da povežu stečena znanja i rešavaju složene probleme, da rasuđuju i da na osnovu dostupnih informacija donose zaključke koji istovremeno sadrže promišljanja o društvenim i etičkim odgovornostima povezanim sa primenom njihovog znanja i sudova;
- koji su u stanju da efikasno prate i usvajaju novine i rezultate istraživanja u oblasti specijalizacije i da na jasan i nedvosmislen način prenesu svoje zaključke, znanje i postupak zaključivanja stručnoj i široj javnosti.

Kvalifikacije koje označavaju završetak specijalističkih strukovnih studija stiču studenti:

- koji su pokazali produbljeno znanje, razumevanje i stručne veštine u odabranim užim oblastima specijalizacije, koje se zasniva na znanju i veštinama stečenim na osnovnim strukovnim ili osnovnim akademskim studijama, kao vid posebne pripreme i odgovarajuće je za uspešan rad u oblasti specijalizacije;
- koji su u stanju da primene produbljeno znanje, razumevanje i veštine za uspešno rešavanje složenih problema u delimično novom ili nepoznatom okruženju užim oblastima studija;
- koji su stekli znanja i veštine potrebne za timski rad pri rešavanju složenih problema iz struke;
- koji imaju povećanu sposobnost da integrišu stečena znanja i veštine, da rasuđuju i daju na osnovu dostupnih informacija moguće zaključke koji istovremeno sadrže promišljanja o društvenim i etičkim odgovornostima povezanim sa primenom njihovog znanja i sudova;
- koji su u stanju da efikasno prate i usvajaju novine u oblasti specijalizacije i da na jasan i nedvosmislen način prenesu svoje zaključke, znanje i postupak zaključivanja stručnoj i široj javnosti.

Kvalifikacije koje označavaju završetak doktorskih studija stiču studenti:

- koji su pokazali sistematsko razumevanje određenog polja studija;
- koji su savladali veštine i metode istraživanja na tom polju;
- koji su pokazali sposobnost koncipiranja, projektovanja i primene;
- koji su pokazali sposobnost prilagođavanja procesa istraživanja uz neophodan stepen akademskog integriteta;
- koji su originalnim istraživanjem i radom postigli ostvarenje koje proširuje granice znanja, koje je objavljeno i koje je referenca na nacionalnom i međunarodnom nivou;
- koji su sposobni za kritičku analizu, procenu i sintezu novih i složenih ideja;
- koji mogu da prenesu stručna znanja i ideje kolegama, širokoj akademskoj zajednici i društvu u celini;
- koji su u stanju da u akademskom i profesionalnom okruženju promovišu tehnološki, društveni ili kulturni napredak.

Svaki studijski program je povezana i usklađena celina koja obuhvata ciljeve, strukturu i sadržaj, politiku i proceduru upisa studenata, metode učenja i način provere znanja, ishode učenja i kompetencije studenata.

Visokoškolska ustanova koja nudi više studijskih programa osigurava da svi programi ispunjavaju osnovne standarde kvaliteta i da između njih postoji potreban stepen usaglašenosti.

Visokoškolska ustanova objavljuje ciljeve svakog od studijskih programa koji ostvaruje. Ciljevi uključuju postizanje određenih znanja i stručnosti i metode za njihovo sticanje. Ciljevi mogu da uključe razvoj kreativnih sposobnosti i ovladavanje specifičnim praktičnim veštinama, potrebnim za razvoj karijere.

Studijski programi imaju usklađenu strukturu odgovarajuće širine i dubine i primerene metode učenja.

Visokoškolska ustanova redovno planira i vrednuje rezultate svojih studijskih programa. Te aktivnosti su zasnovane na utvrđenim ciljevima i raspoloživim sredstvima.

Visokoškolska ustanova stalno razvija, unapređuje i preispituje sadržaje svojih studijskih programa, u čemu odlučujuću ulogu ima nastavno osoblje.

Svaki predmet iz studijskog programa iskazuje se brojem ESPB bodova. Obim studija izražava se zbirom ESPB bodova. Broj ESPB bodova potrebnih za sticanje diplome, uređuje se zakonom. Između različitih studijskih programa može se vršiti prenošenje ESPB bodova.

Standard 5: Naučnoistraživački i umetnički rad

Visokoškolska ustanova koja ostvaruje akademske studije ima organizovan naučnoistraživački i umetnički rad.

Visokoškolska ustanova neprekidno osmišljava, priprema i realizuje naučnoistraživačke i umetničke, stručne i druge vrste programa, kao i nacionalne i međunarodne projekte.

Visokoškolska ustanova utvrđuje postupak i kriterijume za sistematsko praćenje i ocenjivanje obima i kvaliteta naučnoistraživačkog, odnosno umetničkog rada nastavnog osoblja.

Sadržaj i rezultati naučnoistraživačkog, umetničkog i stručnog rada ustanove usklađeni su sa ciljevima visokoškolske ustanove i sa nacionalnim i evropskim ciljevima i standardima visokog obrazovanja.

Znanja do kojih visokoškolska ustanova dolazi sprovođenjem naučnoistraživačkog i umetničkog rada uključuju se u nastavni proces.

Visokoškolska ustanova podstiče i obezbeđuje uslove nastavnom osoblju da se aktivno bavi naučnoistraživačkim, umetničkim i stručnim radom i da što češće objavljuje rezultate tog rada.

Visokoškolska ustanova obavlja i podstiče izdavačku delatnost u skladu sa svojim mogućnostima.

U cilju komercijalizacije rezultata naučnoistraživačkog i umetničkog rada univerzitet, odnosno druga visokoškolska ustanova može biti osnivač centra za transfer tehnologije, inovacionog centra, poslovno-tehnološkog parka i drugih organizacionih jedinica.

Standard 6. Nastavno osoblje

Visokoškolska ustanova zapošljava nastavnike, istraživače i saradnike koji svojom naučnom, umetničkom i nastavnom delatnošću omogućavaju ispunjenje osnovnih zadataka i ciljeva ustanove. Nastavno osoblje kompetentno ostvaruje studijske programe i ispunjava ostale dodeljene zadatke.

Broj nastavnika odgovara potrebama studijskih programa koje ustanova realizuje. Ukupan broj nastavnika mora biti dovoljan da pokrije ukupan broj časova nastave na studijskim programima koje ustanova realizuje tako da nastavnik ostvaruje prosečno 180 časova aktivne nastave (predavanja, konsultacije, vežbe, praktičan rad i terenski rad) godišnje, odnosno 6 časova nedeljno.

Angažovanje po nastavniku ne može biti veće od 12 časova aktivne nastave nedeljno. Pritom, od ukupnog broja potrebnih nastavnika najmanje 70% mora biti u stalnom radnom odnosu sa punim radnim vremenom od ukupnog broja predmeta na studijskom programu za koji se traži dozvola za rad. Za studijske programe u polju umetnosti taj broj ne može biti manji od 50%.

Od ukupnog broja nastavnika potrebnih za obavljanje nastave po godinama studija za studijski program za koji se traži dozvola za rad, akademije strukovnih studija i visoke škole strukovnih studija, izuzev u polju umetnosti, moraju da imaju najmanje 50% nastavnika sa stečenim naučnim nazivom doktora nauka.

Broj saradnika odgovara potrebama ostvarenja studijskih programa. Ukupan broj saradnika mora biti dovoljan da pokrije ukupan broj časova nastave na studijskim programima koje ustanova realizuje a da pri tome svaki saradnik ostvaruje prosečno 300 časova aktivne nastave godišnje, odnosno prosečno 10 časova aktivne nastave nedeljno, osim u polju umetnosti.

Naučne, umetničke i stručne kvalifikacije nastavnog osoblja odgovaraju obrazovno-naučnom, odnosno obrazovno-umetničkom polju i nivou njihovih zaduženja. Kvalifikacije se dokazuju diplomama, objavljenim radovima, umetničkim delima, kao i evidencijom o pedagoškim kvalitetima i odgovarajućem profesionalnom iskustvu.

Ukoliko visokoškolska ustanova na poslovima saradnika u nastavi zapošljava studente diplomskih akademskih ili specijalističkih studija, oni moraju imati prosek ocena na osnovnim studijama najmanje osam (8).

Visokoškolska ustanova bira u zvanje asistenta studenta doktorskih studija koji je prethodne nivoe studija završio sa ukupnom prosečnom ocenom najmanje osam (8) i koji pokazuje smisao za nastavni rad. Visokoškolska ustanova obezbeđuje dovoljan broj asistenata za kvalitetno izvođenje studijskih programa i kontinuelno podmlađivanje nastavničkog kadra.

Ustanova obezbeđuje nastavnicima i saradnicima uslove za naučno, umetničko i profesionalno napredovanje i razvoj. Ustanova obezbeđuje nastavnicima i saradnicima uslove za naučni, umetnički i istraživački rad, učešće na domaćim i međunarodnim naučnim skupovima, prikupljanje potrebne literature, planiranje i izvođenje istraživanja.

Standard 7. Nenastavno osoblje

Visokoškolska ustanova ima nenastavno osoblje koje svojim stručnim i profesionalnim radom obezbeđuje uspešnu realizaciju studijskih programa, osnovnih zadataka i ciljeva studijskih programa visokoškolske ustanove.

Visokoškolska ustanova ima najmanje jednog bibliotekara. Visokoškolska ustanova na kojoj studira preko 500 studenata ima najmanje dva bibliotekara sa visokim obrazovanjem i jednog knjižničara. Na strukovnim studijama visokoškolska ustanova na kojoj studira preko 500 studenata ima jednog bibliotekara sa visokim obrazovanjem i jednog knjižničara.

Visokoškolska ustanova na kojoj studira do 500 studenata, organizuje studentsku službu sa najmanje dva izvršioca i dodatno jednog izvršioca za 1000 studenata i još po jednog izvršioca na svakih narednih 2000 studenata.

Visokoškolska ustanova ima najmanje jednog izvršioca sa visokim obrazovanjem na poslovima informacionog sistema.

Visokoškolska ustanova ima najmanje jednog izvršioca - diplomiranog pravnika - na poslovima sekretara.

Standard 8. Studenti

Saglasno osnovnim zadacima visokoškolska ustanova utvrđuje uslove za upis studenata i na osnovu toga vrši izbor kandidata. Visokoškolska ustanova obezbeđuje potrebne uslove studentima za uspešno savladavanje studijskih programa.

Visokoškolska ustanova raspisuje konkurs za upis na studije. Konkurs sadrži: broj studenata za određene studijske programe, uslove za upis, merila za utvrđivanje redosleda kandidata, postupak sprovođenja konkursa, način i rokove za podnošenje žalbe na utvrđeni redosled, kao i visinu školarine koju plaćaju studenti čije se studiranje ne finansira iz budžeta.

Broj studenata koji visokoškolska ustanova upisuje mora biti usklađen sa kadrovskim, prostornim i tehničko-tehnološkim mogućnostima.

Kandidat za upis na studije prvog stepena polaže prijemni ispit ili ispit za proveru sklonosti i sposobnosti,

u skladu sa statutom visokoškolske ustanove.

Redosled kandidata utvrđuje se na osnovu opšteg uspeha postignutog u srednjem obrazovanju i rezultata na prijemnom ispitu, odnosno ispitu za proveru sklonosti i sposobnosti.

Visokoškolska ustanova neprekidno i sistematski prati uspeh studenata i njihovo napredovanje na svakom od studijskih programa koje izvodi i preuzima mere podrške u slučaju nezadovoljavajućeg uspeha studenata.

Uspešnost studenta u savlađivanju pojedinog predmeta neprekidno se prati i vrednuje tokom izvođenja nastave. Ukupna ocena studenta na jednom predmetu se sastoji od ocene koju je student dobio za predispitne obaveze i za pokazano znanje na ispitu. Minimalno učešće ocene koju student dobija tokom nastave u ukupnoj oceni je 30%, a maksimalno 70%.

Lice koje završi studije stiče odgovarajući stručni, akademski, odnosno naučni naziv u skladu sa zakonom.

Svojstvo studenta prestaje u slučajevima predviđenim zakonom.

Standard 9. Prostor i oprema

Visokoškolska ustanova obezbeđuje prostor i opremu neophodne za kvalitetno izvođenje svih oblika nastave. Standardi prostora i opreme određuju se po obrazovno-naučnim, odnosno obrazovno-umetničkim poljima.

Visokoškolska ustanova obezbeđuje prostor za izvođenje nastave, i to:

- objekte sa najmanje 4 m² bruto prostora po studentu, odnosno 2 m² po studentu za izvođenje nastave po smenama, osim za polje umetnosti;
- amfiteatre, učionice, laboratorije, odnosno druge prostorije za izvođenje nastave, kao i bibliotečki prostor i čitaonicu, u skladu sa potrebama obrazovnog procesa određenog obrazovno-naučnog, odnosno obrazovno-umetničkog polja;
- odgovarajući radni prostor za nastavnike i saradnike;
- mesto u amfiteatru, učionici i laboratoriji za svakog studenta.

Visokoškolska ustanova obezbeđuje prostor za administrativne poslove i to najmanje dve kancelarije za potrebe studentske službe i sekretarijata.

Prostor koji obezbeđuje visokoškolska ustanova za potrebe nastave i za potrebe uprave, mora da zadovolji odgovarajuće urbanističke, tehničko tehnološke i higijenske uslove. Prostor mora biti u objektima koji imaju potrebne građevinske i upotrebne dozvole. Ukoliko objekti za potrebe nastave i upravljanja nisu u vlasništvu visokoškolske ustanove ili joj nisu dati na korišćenje, ona obezbeđuje zakup tih objekata za period od najmanje pet godina.

Visokoškolska ustanova obezbeđuje potrebnu tehničku opremu za savremeno izvođenje nastave u skladu sa potrebama studijskog programa.

Visokoškolska ustanova obezbeđuje opremu i izvođenje nastave u skladu sa zdravstvenim i sigurnosnom standardima o čemu obaveštava studente.

Visokoškolska ustanova obezbeđuje prostor za rad studentskog parlamenta.

Standard 10. Biblioteka, udžbenici i informaciona podrška

Visokoškolska ustanova ima odgovarajuću biblioteku snabdevenu potrebnim udžbenicima za izvođenje nastave i informacione resurse i servise koje koristi u cilju ispunjenja osnovnih zadataka.

Visokoškolska ustanova ima biblioteku snabdevenu literaturom koja svojim nivoom i obimom obezbeđuje podršku nastavnom procesu i naučnoistraživačkom i umetničkom radu. Biblioteka raspolaže sa najmanje 1000 bibliotečkih jedinica iz oblasti iz koje izvodi nastavni proces.

Visokoškolska ustanova obezbeđuje pokrivenost svih predmeta odgovarajućom udžbeničkom literaturom, učilima i pomoćnim nastavnim sredstvima. Učila i pomoćna nastavna sredstva moraju biti raspoloživi na vreme i u broju dovoljnom da se obezbedi normalno odvijanje nastavnog procesa.

Visokoškolska ustanova raspolaže informacionom opremom, koja je neophodna za studiranje i naučnoistraživački i umetnički rad. Visokoškolska ustanova obezbeđuje najmanje jednu računarsku učionicu sa najmanje 20 računara i sa pristupom internetu.

Visokoškolska ustanova obezbeđuje neophodnu obuku nastavnika, saradnika i studenata u cilju efektivnog korišćenja biblioteke i ostalih informacionih resursa.

Standard 11. Izvori finansiranja

Izvori finansiranja visokoškolske ustanove dovoljni su da obezbede kvalitetno izvođenje nastave najmanje za period trajanja studijskog programa.

Visokoškolska ustanova ostvaruje pozitivne finansijske rezultate u periodu od najmanje tri godine.

Visokoškolska ustanova ima javnosti dostupan finansijski plan za period zakonom propisanog trajanja studijskog programa, koji je sastavni deo poslovnog plana visokoškolske ustanove. Finansijski plan sadrži jasno predstavljene budući planirane prihode i rashode po vrstama i dinamici.

Ukoliko je neophodno, visokoškolska ustanova obezbeđuje potrebne bankarske kredite i garancije.

Standard 12. Unutrašnji mehanizmi za osiguranje kvaliteta

Visokoškolska ustanova donosi i realizuje strategiju obezbeđenja kvaliteta u svome radu.

Visokoškolska ustanova utvrđuje jasno i detaljno formulisanu strategiju obezbeđenja kvaliteta nastavnog procesa, upravljanja visokoškolskom ustanovom, nenastavnih aktivnosti kao i uslova rada i studiranja, koja je dostupna javnosti.

Visokoškolska ustanova obrazuje posebnu komisiju za obezbeđenje kvaliteta, iz reda nastavnika, saradnika, nenastavnog osoblja i studenata.

Visokoškolska ustanova sprovodi u praksi utvrđenu strategiju obezbeđenja kvaliteta i u tom cilju preduzima potrebne aktivnosti za realizaciju strategije obezbeđenja kvaliteta i preduzima mere za otklanjanje uočenih nepravilnosti. Visokoškolska ustanova posebno prati kvalitet izvođenja nastave, obavljanja ispita, uspešnost studenata u studiranju u celini i na pojedinačnim predmetima, kvalitet udžbenika i preduzima potrebne mere za otklanjanje uočenih nedostataka.

Studenti imaju aktivnu ulogu u donošenju i sprovođenju strategije obezbeđenja kvaliteta. Posebno je značajna ocena kvaliteta nastavnog procesa koja se utvrđuje anketiranjem studenata.

Samovrednovanje je sastavni deo strategije obezbeđenja kvaliteta i sprovodi se u intervalima od najviše tri godine. U postupku samovrednovanja razmatra se i ocena studenata o kvalitetu nastavnog procesa.

Visokoškolska ustanova ima opšti akt o udžbenicima.

Standard 13. Javnost u radu

Visokoškolska ustanova objavljuje potpunu, preciznu, jasnu i dostupnu informaciju o svom radu koja je namenjena studentima, potencijalnim studentima i ostalim zainteresovanim licima.

Informacija koju visokoškolska ustanova objavljuje omogućava studentima i potencijalnim studentima da donesu odgovarajuće odluke o svom obrazovanju.

Visokoškolska ustanova objavljuje osnovne zadatke, ciljeve, očekivane obrazovne ishode, opis studijskih programa i opis predmeta koje nudi, uslove upisa i prenosa ESPB bodova, iznos školarine, status ustanove i njenu akreditaciju, strategiju obezbeđenja kvaliteta, finansijske rezultate i druge relevantne podatke.

Visokoškolska ustanova objavljuje listu nastavnika i saradnika sa podacima o njihovim kvalifikacijama i angažovanju u visokoškolskoj ustanovi.

II. DOPUNA STANDARDA ZA AKREDITACIJU VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA U OKVIRU ODREĐENOG OBRAZOVNO-NAUČNOG, ODNOSNO OBRAZOVNO-UMETNIČKOG POLJA

Prirodno-matematičke nauke

Standard 6. Nastavno osoblje

Nastava je organizovana tako da u grupi za predavanja na osnovnim studijama ima do 80 studenata, u grupi za vežbe do 25 studenata i u grupi za laboratorijske vežbe do 15 studenata.

Nastava je organizovana tako da u grupi za predavanja na diplomskim akademskim studijama ima do 25 studenata, u grupi za vežbe do 15 studenata i u grupi za laboratorijske vežbe do 10 studenata.

Standard 7. Nenastavno osoblje

Visokoškolska ustanova obezbeđuje na svim nivoima i vrstama studija stručne saradnike koji učestvuju u realizaciji laboratorijskih eksperimentalnih i terenskih vežbi studenata.

Standard 9. Prostor i oprema

Visokoškolska ustanova obezbeđuje dodatni laboratorijski prostor za izvođenje eksperimentalne nastave, uslove za nastavu na terenu i druge uslove u skladu sa potrebama studijskog programa u odnosu na broj studenata na predmetima iz kojih se izvodi eksperimentalna nastava.

Društveno-humanističke nauke

Standard 6. Nastavno osoblje

Veličina grupe za predavanje po vrstama predmeta na osnovnim studijama je:

- za akademsko-opšteobrazovne i teorijsko-metodološke predmete do 300 studenata;
- za naučno-stručne i stručno-aplikativne do 200 studenata.

Veličina grupe za vežbe po vrstama predmeta na osnovnim studijama je:

- za akademsko-opšteobrazovne i teorijsko-metodološke predmete do 50 studenata;
- za naučno-stručne i stručno-aplikativne do 30 studenata.

Veličina grupa za predavanje na diplomskim studijama je do 50 studenata.

Veličina grupa za vežbe na diplomskim studijama je do 25 studenata.

Medicinske nauke

Standard 1: Osnovni zadaci i ciljevi ustanove

Ciljevi su konkretni, ostvarivi u odnosu na raspoložive resurse, i bliže definišu delatnost ustanove, uključujući stručnu, naučnoistraživačku i zdravstvenu delatnost.

Standard 6. Nastavno osoblje

Ukupan broj nastavnika mora biti dovoljan da pokrije ukupan broj časova nastave na studijskim programima koje visokoškolska ustanova izvodi tako da nastavnik ostvaruje prosečno 120 časova godišnje, odnosno 6 časova nedeljno. Maksimalno angažovanje po nastavniku ne može biti veće od 12 kontakt časova nedeljno. U broj časova ulazi angažovanje nastavnika na svim akreditovanim studijskim programima, kao i angažovanje nastavnika u okviru zdravstvenih specijalističkih studija i studija užih specijalizacija koje su utvrđene propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Maksimalni broj studenata u grupi za praktičnu nastavu na predkliničkim predmetima je 10, na kliničkim je 5, i grupi za teorijsku nastavu je 80.

Standard 9. Prostor i oprema

Laboratorije, odnosno nastavne baze za izvođenje praktične nastave na pretkliničkim predmetima kapacitetom i veličinom odgovaraju broju studenata koji se upisuju i specifičnostima studija i nastavnih predmeta, tako da kapacitet ne može biti manji od 20% od ukupnog broja upisanih studenata. U svrhu realizacije kliničke obuke studenata univerzitet i medicinski fakulteti unutar njega ostvaruju saradnju sa odgovarajućim klinikama kao partnerima u medicinskom obrazovanju, o čemu sklapaju ugovor o saradnji.

Kliničke baze i klinički nastavni kapaciteti u potpunosti pokrivaju kliničke predmete određenog studijskog programa.

Tehničko-tehnološke nauke

Standard 6. Nastavno osoblje

Za osnovne studije grupa za predavanja ima do 180 studenata, grupa za vežbe do 60 studenata, i grupa za laboratorijske vežbe do 20 studenata.

Za diplomatske studije grupa za predavanja ima do 32 studenta, grupa za vežbe do 16 studenata i grupa za laboratorijske vežbe do 8 studenata.

Standard 7. Nenastavno osoblje

Visokoškolska ustanova obezbeđuje potrebne stručne saradnike koji učestvuju u izvođenju laboratorijskih, eksperimentalnih i terenskih vežbi na svim nivoima i vrstama studija.

Standard 9. Prostor i oprema

Za izvođenje studijskih programa visokoškolska ustanova obezbeđuje odgovarajuće nastavno-naučne baze, koje mogu biti sopstvene i u privredi.

Sopstvene nastavno-naučne baze su: nastavne laboratorije, naučne i istraživačko-razvojne laboratorije, ogledna polja, tehnički centri i druge naučne, istraživačko-razvojne i inovacione jedinice u sastavu visokoškolskih ustanova.

Nastavno naučne baze u privredi su: instituti, centri izuzetnih vrednosti, organizacije za obavljanje inovacione aktivnosti, organizacije za pružanje infrastrukturne podrške inovacionoj delatnosti i preduzeća za proizvodnju hrane, repromaterijala, opreme i usluga.

Nastavno-naučne baze u privredi opremljene su potrebnom mernom, demonstracionom, računarskom i informaciono komunikacionom opremom za izvođenje nastavnih aktivnosti eksperimentalnog, demonstracionog i simulacionog karaktera iz svih predmeta u okviru određene grupe naučno-stručnih i stručno-aplikativnih predmeta.

U oblasti Biotehničkih nauka visokoškolska ustanova obezbeđuje najmanje jedno odgovarajuće ogledno dobro. Ogledna dobra u oblasti poljoprivrede su u posedu visokoškolske ustanove ili ih koristi po osnovu zakupa i površine su od najmanje 100 ha obradivog zemljišta na kojem se proizvode različite biljne vrste i uzgajaju različite vrste stoke, rasadnička i semenarska proizvodnja, uz primenu savremene tehnologije podržane kvalitetnom mehanizacijom, shodno zahtevima studijskih programa. Ogledna dobra u oblasti šumarstva su u posedu visokoškolske ustanove ili ih koristi po osnovu zakupa i površine su od najmanje 1000 ha zemljišta na kojem se uzgajaju različite vrste šumskih sastojina, obavlja proizvodnja semena i rasadničkog materijala uz primenu savremene tehnologije, podržane kvalitetnom mehanizacijom. Sadržaji na oglednim dobrima odgovaraju zahtevima studijskih programa koje izvodi visokoškolska ustanova.

Umetnost

Standard 6. Nastavno osoblje

U zavisnosti od vrste i prirode predmeta nastava na visokoškolskim ustanovama u polju umetnosti se izvodi kao:

- individualna,
- grupna,
- kolektivna.

U zavisnosti od vrste i prirode predmeta veličina grupe je od dva do 20 studenata.

Kolektivna nastava organizuje se za grupu do 300 studenata.

Nedeljno i godišnje opterećenje saradnika zavisi od specifičnosti studijskog programa, zaduženja saradnika i zvanja saradnika utvrđenog u skladu sa opštim aktom visokoškolske ustanove.

Standard 9. Prostor i oprema

Visokoškolska ustanova obezbeđuje prostor za izvođenje nastave sa najmanje 5 m² neto prostora po studentu.

Visokoškolska ustanova obezbeđuje potrebne dodatne prostore u skladu sa specifičnostima umetničkih oblasti: radionice, laboratorije, galeriju za izložbe, koncertnu dvoranu, tonski i operски studio, pozorišnu salu, salu za projekciju filmova, TV studio i neophodnu opremu za savremeno izvođenje nastave u skladu sa specifičnostima umetničkih oblasti.

III. STANDARDI ZA AKREDITACIJU STUDIJSKIH PROGRAMA PRVOG I DRUGOG NIVOVA VISOKOG OBRAZOVANJA

Standard 1. Struktura studijskog programa

Studijski program sadrži elemente utvrđene zakonom.

Svaki studijski program mora da ima sledeće elemente:

- naziv i ciljevi studijskog programa;
- vrsta studija i ishod procesa učenja;
- stručni, akademski, odnosno naučni naziv;
- uslove za upis na studijski program;
- listu obaveznih i izbornih studijskih područja, odnosno predmeta, sa okvirnim sadržajem;
- način izvođenja studija i potrebno vreme za izvođenje pojedinih vrsta studija;
- bodovnu vrednost svakog predmeta iskazanu u skladu sa evropskim sistemom prenosa bodova (ESPB);
- bodovnu vrednost završnog rada na osnovnim, specijalističkim i diplomskim akademskim studijama, odnosno doktorske disertacije, iskazana u ESPB bodovima;
- preduslove za upis pojedinih predmeta ili grupe predmeta;
- način izbora predmeta iz drugih studijskih programa;
- uslove za prelazak sa drugih studijskih programa u okviru istih ili srodnih oblasti studija;
- druga pitanja od značaja za izvođenje studijskog programa.

Obim studija se izražava brojem ESPB bodova.

Osnovne strukovne studije imaju 180 ESPB bodova.

Specijalističke strukovne studije imaju najmanje 60 ESPB bodova.

Osnovne akademske studije imaju od 180 do 240 ESPB bodova.

Diplomske akademske studije imaju najmanje 60 ESPB bodova kada je prethodno na osnovnim akademskim studijama ostvaren obim od 240 ESPB bodova i najmanje 120 ESPB bodova kada je prethodno na osnovnim akademskim studijama ostvaren obim od 180 ESPB bodova.

Specijalističke akademske studije imaju najmanje 60 ESPB bodova kada su prethodno završene diplomske akademske studije.

Doktorske studije imaju najmanje 180 ESPB bodova kada je prethodno na osnovnim akademskim i diplomskim akademskim studijama ostvaren obim studija od najmanje 300 ESPB bodova.

Akademski studijski programi iz medicinskih nauka mogu se organizovati integrisano u okviru osnovnih akademskih i diplomskih akademskih studija, sa ukupnim obimom od najviše 360 ESPB bodova.

Standard 2. Svrha studijskog programa

Studijski program ima jasno definisanu svrhu i ulogu u obrazovnom sistemu, dostupnu javnosti.

Svrha studijskog programa je obrazovanje studenata za prepoznatljive i jasne profesije i zanimanja. Studijski program obezbeđuje sticanje kompetencija koje su društveno opravdane i korisne.

Svrha studijskog programa mora biti u skladu sa osnovnim zadacima i ciljevima visokoškolske ustanove na kojoj se program izvodi.

Svrha realizacije studijskog programa mora biti jasno i nedvosmisleno formulisana.

Standard 3. Ciljevi studijskog programa

Studijski program ima jasno definisane ciljeve.

Ciljevi studijskog programa uključuju postizanje kompetencija i akademskih veština kao i metode za njihovo sticanje. Ciljevi takođe mogu da uključe razvoj kreativnih sposobnosti i ovladavanje specifičnim praktičnim veštinama potrebnim za obavljanje profesije.

Ciljevi studijskog programa su u skladu sa osnovnim zadacima i ciljevima visokoškolske ustanove na kojoj se program izvodi.

Ciljevi realizacije studijskog programa moraju da budu jasno i nedvosmisleno formulisani.

Standard 4: Kompetencije diplomiranih studenata

Savladavanjem studijskog programa student stiče opšte i predmetno-specifične sposobnosti koje su u funkciji kvalitetnog obavljanja stručne, naučne i umetničke delatnosti.

Savladavanjem studijskog programa student stiče sledeće opšte sposobnosti:

- analize, sinteze i predviđanja rešenja i posledica;
- ovladavanja metodima, postupcima i procesima istraživanja;
- razvoja kritičkog i samokritičkog mišljenja i pristupa;
- primene znanja u praksi;

- razvoja komunikacionih sposobnosti i spretnosti, kao i saradnje sa užim socijalnim i međunarodnim okruženjem;
- profesionalne etike.

Savladavanjem studijskog programa student stiče sledeće predmetno-specifične sposobnosti:

- temeljno poznavanje i razumevanje discipline odgovarajuće struke;
- rešavanja konkretnih problema uz upotrebu naučnih metoda i postupaka;
- povezivanja osnovnih znanja iz različitih oblasti i njihove primene;
- praćenja i primene novina u struci;
- razvoja veština i spretnosti u upotrebi znanja u odgovarajućem području;
- upotrebe informaciono-komunikacionih tehnologija u ovladavanju znanjima odgovarajućeg područja.

Standard 5: Kurikulum

Kurikulum studijskog programa sadrži listu i strukturu obaveznih i izbornih predmeta i modula i njihov opis.

Struktura kurikuluma obuhvata raspored predmeta i modula po semestrима, trimestrima odnosno blokovima, fond časova aktivne nastave i ESPB bodove.

Opis predmeta sadrži naziv, tip predmeta, godinu i semestar studija, broj ESPB bodova, ime nastavnika, cilj kursa sa očekivanim ishodima, znanjima i kompetencijama, preduslove za pohađanje predmeta, sadržaj predmeta, preporučenu literaturu, metode izvođenja nastave, način provere znanja i ocenjivanja i druge podatke.

U strukturi studijskog programa na osnovnim akademskim studijama, osim za polje umetnosti, zastupljene su sledeće grupe predmeta u odnosu na ukupan broj ESPB bodova, i to:

- akademsko-opšteobrazovne - oko 15%,
- teorijsko-metodološke - oko 20%,
- naučno, odnosno umetničko-stručne - oko 35% i
- stručno-aplikativne - oko 30%.

U strukturi studijskog programa na osnovnim strukovnim studijama, osim za polje umetnosti, zastupljene su sledeće grupe predmeta u odnosu na ukupan broj ESPB bodova, i to:

- akademsko-opšteobrazovne - oko 15%,
- stručne, odnosno umetničko-stručne - oko 40% i
- stručno-aplikativne - oko 45%.

U strukturi studijskog programa, osim u polju umetnosti, izborni predmeti zastupljeni su sa najmanje 20% u odnosu na ukupan broj ESPB bodova na osnovnim studijama i sa najmanje 30% u odnosu na ukupan broj ESPB bodova na diplomskim studijama.

Standard 6: Kvalitet, savremenost i međunarodna usaglašenost studijskog programa

Studijski program je usklađen sa savremenim svetskim tokovima i stanjem struke, nauke i umetnosti u odgovarajućem obrazovno-naučnom, odnosno obrazovno-umetničkom polju i uporediv je sa sličnim programima na inostranim visokoškolskim ustanovama, a posebno u okviru evropskog obrazovnog prostora.

Studijski program nudi studentima najnovija naučna, umetnička, odnosno stručna saznanja iz odgovarajuće oblasti.

Studijski program je celovit i sveobuhvatan i usaglašen je sa drugim programima visokoškolske ustanove.

Studijski program je usklađen sa najmanje tri akreditovana programa inostrane visokoškolske ustanove, od kojih su najmanje dva iz visokoškolskih ustanova evropskog obrazovnog prostora.

Studijski program je formalno i strukturno usklađen sa utvrđenim predmetno specifičnim standardima za akreditaciju.

Studijski program je usaglašen sa evropskim standardima u pogledu uslova upisa, trajanja studija, uslova prelaska u narednu godinu, sticanja diplome i načina studiranja.

Standard 7: Upis studenata

Visokoškolska ustanova u skladu sa društvenim potrebama i svojim resursima upisuje studente na odgovarajući studijski program na osnovu uspeha u prethodnom školovanju i provere njihovog znanja, sklonosti i sposobnosti.

Broj studenata koji se upisuje na odgovarajući studijski program utvrđuje se na osnovu raspoloživih prostornih i kadrovskih mogućnosti visokoškolske ustanove.

Vrsta znanja, sklonosti i sposobnosti koje se proveravaju pri upisu odgovaraju prirodi studijskog programa i način te provere odgovaraju karakteru studijskog programa i objavljuju se u konkursu.

Standard 8: Ocenjivanje i napredovanje studenata

Ocenjivanje studenata vrši se neprekidnim praćenjem rada studenata i na osnovu poena stečenih u ispunjavanju predispitnih obaveza i polaganjem ispita.

Student savlađuje studijski program polaganjem ispita čime stiče određeni broj ESPB bodova, u skladu sa studijskim programom.

Svaki pojedinačni predmet u programu ima određeni broj ESPB bodova koji student ostvaruje kada sa uspehom položi ispit.

Broj ESPB bodova utvrđuje se na osnovu radnog opterećenja studenta u savlađivanju određenog predmeta i primenom jedinstvene metodologije visokoškolske ustanove za sve određenog studijskog programa.

Uspešnost studenata u savlađivanju određenog predmeta kontinuirano se prati tokom nastave i izražava se poenima. Maksimalni broj poena koje student može da ostvari na predmetu je 100.

Student stiče poene na predmetu kroz rad u nastavi i ispunjavanjem predispitnih obaveza i polaganjem ispita. Minimalan broj poena koje student može da stekne ispunjavanjem predispitnih obaveza tokom

nastave je 30 a maksimalni 70.

Svaki predmet iz studijskog programa ima jasan i objavljen način sticanja poena. Način sticanja poena tokom izvođenja nastave uključuje broj poena koje student stiče po osnovu svake pojedinačne vrste aktivnosti tokom nastave ili izvršavanjem predispitne obaveze i polaganjem ispita.

Ukupan uspeh studenta na predmetu izražava se ocenom od 5 (nije položio) do 10 (odličan). Ocena studenta je zasnovana na ukupnom broju poena koje je student stekao ispunjavanjem predispitnih obaveza i polaganjem ispita a prema kvalitetu stečenih znanja i veština.

Standard 9: Nastavno osoblje

Za realizaciju studijskog programa obezbeđeno je nastavno osoblje sa potrebnim naučnim, umetničkim i stručnim kvalifikacijama.

Broj nastavnika odgovara potrebama studijskog programa i zavisi od broja predmeta i broja časova na tim predmetima. Ukupan broj nastavnika mora biti dovoljan da pokrije ukupan broj časova nastave na studijskom programu, tako da nastavnik ostvaruje prosečno 180 časova aktivne nastave (predavanja, konsultacije, vežbe, praktičan rad, i terenski rad) godišnje, odnosno 6 časova nedeljno. Od ukupnog broja potrebnih nastavnika najmanje 70% mora biti u stalnom radnom odnosu sa punim radnim vremenom, a za studijske programe u polju umetnosti taj broj ne može biti manji od 50%. Za realizaciju studijskih programa strukovnih studija, izuzev u polju umetnosti, potrebno je najmanje 50% nastavnika sa zvanjem doktora nauka.

Broj saradnika odgovara potrebama studijskog programa i zavisi od broja predmeta i broja časova na tim predmetima. Ukupan broj saradnika na studijskom programu mora da bude dovoljan da pokrije ukupan broj časova nastave na tom programu tako da saradnici ostvaruju prosečno 300 časova aktivne nastave godišnje, odnosno 10 časova nedeljno, osim u polju umetnosti.

Naučne, umetničke i stručne kvalifikacije nastavnog osoblja odgovaraju obrazovno-naučnom i obrazovno-umetničkom polju i nivou njihovih zaduženja.

Nastavnik mora da ima najmanje pet referenci iz uže naučne, umetničke odnosno stručne oblasti iz koje izvodi nastavu na studijskom programu.

Podaci o nastavnicima i saradnicima (CV, izbori u zvanja, reference) moraju biti dostupni javnosti.

Standard 10: Organizaciona i materijalna sredstva

Za izvođenje studijskog programa obezbeđuju se odgovarajući ljudski, prostorni, tehničko-tehnološki, bibliotečki i drugi resursi koji su primereni karakteru studijskog programa i predviđenom broju studenata.

Za izvođenje studijskog programa visokoškolske ustanove obezbeđuje odgovarajući prostor za izvođenje nastave, odnosno objekti sa najmanje 4 m^2 bruto prostora po studentu odnosno 2 m^2 za izvođenje nastave po smenama, osim za polje umetnosti.

Visokoškolska ustanova ima amfiteatre, učionice, laboratorije ili slične prostorije za izvođenje nastave, bibliotečki prostor i čitaonicu, u skladu sa potrebama studijskog programa, primerene određenim obrazovno-naučnim, odnosno obrazovno-umetničkim poljima. Visokoškolska ustanova obezbeđuje mesto u amfiteatru, učionici i laboratoriji za svakog studenta na studijskom programu.

Visokoškolska ustanova obezbeđuje svu potrebnu tehničku opremu za savremeno izvođenje nastave.

Biblioteka raspolaže sa najmanje 100 bibliotečkih jedinica relevantnih za izvođenje studijskog programa visokoškolske ustanove.

Visokoškolska ustanova obezbeđuje pokrivenost svih predmeta odgovarajućom udžbeničkom literaturom, učilima i pomoćnim sredstvima koja su raspoloživa na vreme i u dovoljnom broju za normalno odvijanje nastavnog procesa tog studijskog programa.

Za izvođenje studijskog programa obezbeđena je potrebna informaciona tehnologija.

Standard 11: Kontrola kvaliteta

Kontrola kvaliteta studijskog programa sprovodi se redovno i sistematično putem samovrednovanja i spoljašnjom proverom kvaliteta.

Kontrola kvaliteta studijskog programa podrazumeva redovno i sistematično praćenje njegove realizacije i preduzimanje mera za unapređenje kvaliteta u pogledu kurikuluma, nastave, nastavnog osoblja, ocenjivanja studenata, udžbenika i literature.

Kontrola kvaliteta studijskog programa se obavlja u unapred određenim vremenskim periodima koji za samovrednovanje iznosi najviše tri godine, a za spoljašnju proveru kvaliteta najviše pet godina.

U kontroli kvaliteta studijskog programa obezbeđena je aktivna uloga studenata i njihova ocena kvaliteta programa.

Standard 12: Studije na daljinu

Studijski program zasnovan na metodama i tehnologijama obrazovanja na daljinu podržan je resursima koji obezbeđuju kvalitetno izvođenje studijskog programa.

Visokoškolska ustanova može organizovati studijski program na daljinu za svaku oblast i svako obrazovno-naučno i obrazovno-umetničko polje, ako nastavni sadržaj, podržan raspoloživim resursima, može kvalitetno usvojiti kroz studije na daljinu i ako se obezbeđuje isti nivo znanja diplomiranih studenata, ista efikasnost studiranja i isti rang (kvalitet) diplome kao i u slučaju uobičajenog načina realizacije studijskog programa.

Program

Sadržaj predmeta studijskog programa je savremeno koncipiran i prilagođen učenju na daljinu sa naznačenim potrebnim vremenom za konsultacije.

Nastavni materijal u pogledu kvaliteta, sadržaja i obima u potpunosti odgovara ciljevima obrazovanja, nastavnom planu i programima predmeta i prilagođen je za samostalno uspešno ovladavanje potrebnim znanjem.

Uputstva za učenje koja obezbeđuje visokoškolska ustanova sadrži konkretne predloge i sugestije u vezi strategije učenja studenata i samostalne provere znanja.

Ocenjivanje i napredovanje studenata

Podsistem za proveru znanja studenata je integrisan u sistem za upravljanje procesom učenja na daljinu i podržava različite oblike učenja i provere znanja (konsultacije, samoprovera, predispitne provere, izveštaji, ispit).

Ispit se polaže u sedištu visokoškolske ustanove, odnosno u objektima navedenim u dozvoli za rad visokoškolske ustanove.

Nastavno osoblje

Visokoškolska ustanova ima kvalifikovano i kompetentno nastavno osoblje za izvođenje studijskog programa koji se realizuje studijama na daljinu.

Nastavnici su odgovorni za pisanje nastavnog materijala, testova za predispitne provere i za završni ispit, kao i za usklađivanje svih aktivnosti na savlađivanju potrebnog znanja.

Jedan nastavnik pokriva najviše tri predmeta u semestru.

Konsultacije sa studentima obavljaju nastavnici ili saradnici. Jedan nastavnik, odnosno saradnik može da obavlja konsultacije sa najviše 80 studenata u jednom semestru.

Potreban broj nastavnika i saradnika u stalnom radnom odnosu je 70% od minimalnog broja nastavnika i saradnika koji su potrebni za izvođenje studijskog programa. U slučaju kada se isti studijski program istovremeno ostvaruje uobičajen način i učenjem na daljinu ukupan potreban broj nastavnika i saradnika određuje se kao kod uobičajenog načina izvođenja studija, pri čemu jedan nastavnik može da obavlja konsultacije sa najviše 80 studenata iz obe studijske grupe, prosečno po semestru.

Resursi (oprema, biblioteka, prostor)

Visokoškolska ustanova obezbeđuje opremu i komunikaciono-informatičke tehnologije za uspostavljanje i održavanje dvosmerne komunikacije na liniji nastavnik - student radi realizacije obrazovnih aktivnosti na daljinu (delovi nastave, konsultacije, samoprovere, provere znanja u sklopu predispitnih obaveza, projekti, seminarski radovi i sl.).

U okviru sistema za upravljanje procesom učenja na daljinu visokoškolska ustanova mora da obezbedi:

- jednu sopstvenu ili zakupljenu integrisanu računarsku platformu (DLS - Distance Learning System) sa specijalizovanim softverom za smeštaj i distribuciju multimedijalnih nastavnih sadržaja namenjenih za samostalno usvajanje (tekst, zvučne i video informacije) i za kompletno upravljanje procesom učenja;
- različite oblike nastave: javno emitovanje vremenski planiranog nastavnog događaja (emitovanje predavanja ili diskusija nastavnika/stručnjaka snimljene uz pomoć video kamera uživo ili ranije napravljenog i pripremljenog video snimka), isporuku predavanja i multimedijalnih nastavnih materijala sa servera i konsultacije za vođeno i neformalno putem diskusione forume;
- jedinstven korisnički interfejs koji podržava više kategorija korisnika, uključujući studente, nastavnike i administrativno osoblje;
- kvalitetnu dvosmernu komunikaciju nastavnika i saradnika sa studentima koja omogućava usluge elektronske pošte, diskusionih foruma i diskusija u realnom vremenu;
- mogućnost evidentiranja vremena koje student provede na proučavanju nastavnog materijala i proveru i ocenjivanje studenata pomoću testova, a uz podršku i pod kontrolom specijalizovanog softverskog paketa;
- visoku pouzdanost sistema kroz odgovarajući sistem kontrole pristupa i zaštite sadržaja.

Visokoškolska ustanova obezbeđuje pristup sopstvenoj ili drugim odgovarajućim bibliotekama, a posebno organizacijama koje su specijalizovane za isporuku u elektronskom obliku udžbenika i drugih nastavnih i naučnih publikacija.

Visokoškolska ustanova raspolaže prostorom koji po veličini i uslovima obezbeđuje normalno obavljanje

završnog ispita, rad administrativnog osoblja i smeštaj i rad na održavanju integrisane računarske platforme za podršku učenju na daljinu.

U cilju poboljšanja kvaliteta konsultacija, visokoškolska ustanova može da osnuje konsultacione centre geografski udaljene od sedišta ustanove koji imaju informacionu-komunikacionu osnovu integrisanu u sistem za učenje na daljinu, stručnu literaturu i omogućavaju praktično vežbanje.

IV. DOPUNA STANDARDA ZA AKREDITACIJU STUDIJSKIH PROGRAMA U OKVIRU ODREĐENOG OBRAZOVNO-NAUČNOG, ODNOSNO OBRAZOVNO-UMETNIČKOG POLJA

Prirodno-matematičke nauke

Standard 5. Kurikulum

Za obrazovno-naučno polje prirodno-matematičkih nauka utvrđuju se posebne sposobnosti za akreditovani studijski program, vodeći računa o međunarodno prihvaćenim kompetencijama za datu struku.

Standard 9. Nastavno osoblje

Nastava je organizovana tako da u grupi za predavanja na osnovnim studijama ima do 80 studenata u grupi, za vežbe do 25 studenata i u grupi za laboratorijske vežbe do 15 studenata.

Nastava je organizovana tako da u grupi za predavanja na diplomskim studijama ima do 25 studenata u grupi, za vežbe do 15 studenata i u grupi za laboratorijske vežbe do 10 studenata.

Nastavnik mora da ima najmanje pet reprezentativnih reference iz obrazovno-naučne oblasti u kojoj izvodi nastavu na studijskom programu koje uključuju: monografije, knjige, pregledne članke, naučne i stručne radove, udžbenik, praktikum ili zbirku zadataka, patente i softverska rešenja.

Standard 10. Organizaciona i materijalna sredstva

Za obrazovno-naučno polje prirodno-matematičkih nauka obezbeđuje se dodatni laboratorijski prostor za izvođenje eksperimentalne nastave, uslovi za nastavu na terenu i drugi uslovi u skladu sa potrebama studijskog programa i broja studenata na predmetima iz kojih se izvodi eksperimentalna nastava.

Društveno-humanističke nauke

Standard 9. Nastavno osoblje

Za kvalitetno izvođenje studijskih programa u polju društveno-humanističkih nauka potrebno je ispuniti normative u pogledu broja studenata po nastavnim grupama, tako da je:

- veličina grupe za predavanja na osnovnim studijama za akademsko-opšteobrazovne i teorijsko-metodološke predmete, do 300 studenata, a za naučno-stručne i stručno-aplikativne, do 200 studenata;
- veličina grupe za vežbe na osnovnim studijama za akademsko-opšteobrazovne i teorijsko-metodološke

- predmete, do 50 studenata, a za naučno-stručne i stručno-aplikativne, do 30 studenata;
- veličina grupe za predavanja na diplomskim studijama, do 50 studenata;
- veličina grupa za vežbe na diplomskim studijama, do 25 studenata.

Medicinske nauke

Standard 5. Kurikulum

Kurikulum Studijskog programa diplomskih akademskih studija iz odgovarajućih naučnih oblasti u okviru obrazovnog naučnog polja medicinskih nauka mora da sadrži obavezno "jezgro" i mogućnosti za specijalne studijske module. Specijalni studijski moduli treba da budu iz predmeta neposredno vezanih za medicinu, bilo da su laboratorijski ili klinički, biološki ili bihejvioralni, orijentisani na istraživanja ili deskriptivni. Kurikulum Studijskog programa treba da sadrži i izborne predmete.

Standard 6: Kvalitet, savremenost i međunarodna usaglašenost studijskog programa

Integrisane akademske studije prvog i drugog stepena (studije medicine), za sticanje akademskog i stručnog zvanja "doktor medicine", traju 6 godina ili 5.500 časova teoretske i praktične nastave, samostalnog rada studenata i prakse u zdravstvenim ustanovama u skladu sa Direktivom 2005/36/EK Evropskog parlamenta i Saveta Evrope od 7. septembra 2005. o priznavanju profesionalnih kvalifikacija u delu koji se odnosi na doktore medicine.

Svrha Direktive 93/16 Evropskog saveta je olakšanje slobodnog kretanja doktora medicine putem uzajamnog priznavanja primarnih i specijalističkih kvalifikacija državljana EEA (evropske ekonomske regije).

Standard 9. Nastavno osoblje

Ukupan broj nastavnika mora da bude dovoljan da pokrije ukupan broj časova nastave na studijskim programima koje visokoškolska ustanova realizuje tako da nastavnik ostvaruje prosečno 120 časova godišnje, odnosno 4 časa nedeljno. Maksimalno angažovanje po nastavniku ne može biti veće od 12 kontakt časova nedeljno. U broj časova ulazi angažovanje nastavnika na svim akreditovanim studijskim programima, kao i angažovanje nastavnika u okviru zdravstvenih specijalističkih studija (specijalističke studije u skladu sa propisima o zdravstvenoj zaštiti) i studija užih specijalizacija koje su regulisane propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Maksimalan broj studenata u grupi za praktičnu nastavu na predkliničkim predmetima je 10, a na kliničkim je pet. Maksimalan broj studenata u grupi za teorijsku nastavu je 80.

Naučna sposobnost nastavnika i saradnika vrednuje se u skladu sa propisima kojim se uređuje obrazovanje i naučna delatnost.

Standard 10. Organizaciona i materijalna sredstva

Laboratorije, odnosno nastavne baze za izvođenje praktične nastave na pretkliničkim predmetima, kapacitetom i veličinom odgovaraju broju studenata koji se upisuju i specifičnostima studija i nastavnih predmeta, tako da kapacitet ne bude manji od 20% od ukupnog broja upisanih studenata.

Klinička obuka studenata zahteva povezanost univerziteta, tj. medicinskih fakulteta sa klinikama kao partnerima u medicinskom obrazovanju.

Kliničke baze i klinički nastavni kapaciteti moraju da pokrivaju odgovarajuće kliničke predmete studijskog programa. Visokoškolska ustanova u okviru obrazovno-naučnog polja medicinskih nauka sklapa ugovore o saradnji kojima se definišu odgovornosti svake strane sa svakom klinikom koju koristi kao nastavnu bazu.

Tehničko-tehnološke nauke

Standard 4. Kompetencije diplomiranih studenata

Savlađivanjem studijskog programa student stiče sledeće opšte i predmetno-specifične sposobnosti:

- projektovanja, organizacije i kontrole proizvodnje;
- da samostalno vrši eksperimente, vrši statističku obradu rezultata, formuliše i donose zaključke;
- da na odgovarajući način napiše i da prezentuje rezultate rada.

Student stiče znanja i veštine:

- za očuvanje životne sredine;
- za ekonomično korišćenje prirodnih resursa Republike Srbije, u skladu sa principima održivog razvoja.

U oblasti Biotehničkih nauka, student stiče znanje i veštine:

- za proizvodnju zdravstveno bezbedne hrane;
- u području poljoprivrede i šumarstva, za proizvodnju biljnih i životinjskih vrsta kao živih organizama.

Standard 5. Kurikulum

Sastavni deo kurikuluma studijskih programa za osnovne i diplomatske studije u oblasti tehničko-tehnoloških nauka je stručna praksa i praktičan rad u trajanju od najmanje 45 časova, koja se realizuje u odgovarajućim naučnoistraživačkim ustanovama, u organizacijama za obavljanje inovacione aktivnosti, u organizacijama za pružanje infrastrukturne podrške inovacionoj delatnosti, u privrednim društvima i javnim ustanovama.

U oblasti Biotehničkih nauka, u području poljoprivrede i šumarstva, studenti tokom osnovnih studija realizuju radnu praksu u trajanju od najmanje 45 časova, proizvodnu praksu u trajanju od najmanje 45 časova i tehnološko-organizacionu praksu u trajanju od najmanje 45 časova.

Standard 9. Nastavno osoblje

Za kvalitetno izvođenje studijskih programa osnovnih i diplomatskih akademskih studija u polju tehničko-tehnoloških nauka potrebno je da visokoškolska ustanova ispuni normative u pogledu broja studenata po nastavnim grupama. Za osnovne studije veličina grupe za predavanja je do 180 studenata, grupe za vežbe do 60 studenata i grupe za laboratorijske vežbe do 20 studenata. Za kvalitetno izvođenje studijskih programa diplomatskih studija veličina grupe za predavanje je do 32 studenta grupe za vežbe do 16 studenata i grupe za laboratorijske vežbe do 8 studenata.

Reprezentativne reference nastavnog osoblja u tehničko-tehnološkim naukama su: naučni i stručni radovi objavljeni u međunarodnim i domaćim časopisima, radovi štampani u zbornicima sa naučnih i stručnih

skupova, monografije, udžbenici, pregledni članak, zbirka zadataka, praktikum, patenti, novi proizvodi ili bitno poboljšani postojeći proizvodi, nove biljne vrste, nove vrste stoke i nove tehnologije.

Standard 10. Organizaciona i materijalna sredstva

Za izvođenje studijskih programa moraju biti obezbeđene odgovarajuće nastavno-naučne baze, sopstvene i u privredi.

Sopstvene nastavno naučne baze su: nastavne laboratorije, naučne i istraživačko razvojne laboratorije, tehnički centri i druge naučne, istraživačko-razvojne i inovacione jedinice u sastavu visokoškolske ustanove.

Nastavno-naučne baze u privredi su: instituti, centri izuzetnih vrednosti, organizacije za obavljanje inovacione aktivnosti, organizacije za pružanje infrastrukturne podrške inovacionoj delatnosti i preduzeća za proizvodnju hrane, repromaterijala, opreme i usluga.

Nastavne baze opremljene su potrebnom mernom, demonstracionom, računarskom i informaciono komunikacionom opremom za izvođenje nastavnih aktivnosti eksperimentalnog, demonstracionog i simulacionog karaktera iz svih predmeta u okviru grupa naučno-stručnih i stručno-aplikativnih predmeta.

U oblasti Biotehničkih nauka moraju biti obezbeđena odgovarajuća ogledna dobra u posedu visokoškolske ustanove ili po osnovu korišćenja u zakup, ukupne površine od najmanje 100 ha obradivog zemljišta na kojem se proizvode različite biljne vrste i uzgajaju različite vrste stoke, rasadnička i semenarska proizvodnja, uz primenu savremene tehnologije podržane kvalitetnom mehanizacijom shodno zahtevima studijskih programa. U području šumarstva moraju biti obezbeđena odgovarajuća ogledna dobra u posedu visokoškolske ustanove ili po osnovu korišćenja u zakup, ukupne površine od najmanje 1000 ha zemljišta na kojem se uzgajaju različite vrste šumskih sastojina, proizvodnja semena i rasadničkog materijala uz primenu savremene tehnologije, podržane kvalitetnom mehanizacijom.

Sadržaji na oglednim dobrima odgovaraju zahtevima studijskih programa koji se realizuju u visokoškolskoj ustanovi.

Umetnost

Standard 5. Kurikulum

Osnovna izbornost umetničkih studija ugrađena je u glavni predmet.

Struktura studijskog programa na osnovnim akademskim studijama u polju umetnosti sadrži sledeće grupe predmeta izražene u ESPB bodovima tako da su:

- umetničke grupe predmeta zastupljene od 50% do 60 %;
- teorijsko-umetničke grupe predmeta zastupljene od 30% do 40%;
- društveno-humanističke grupe predmeta zastupljene od oko 10%.

Struktura studijskog programa na osnovnim strukovnim studijama u polju umetnosti sadrži sledeće grupe predmeta izražene u ESPB bodovima tako da su:

- umetničke grupe predmeta zastupljene oko 40%;
- teorijsko-umetničke grupe predmeta zastupljene oko 20%;

- stručno-aplikativne grupe predmeta zastupljene oko 30%;
- društveno-humanističke grupe predmeta zastupljene oko 10%.

Broj ESPB bodova koji odgovara izbornim predmetima na jednom studijskom programu je:

- na osnovnim studijama najmanje 5%;
- na diplomskim studijama oko 10%;
- na doktorskim studijama oko 20%.

Standard 9. Nastavno osoblje

Nastava na visokoškolskim ustanovama u polju umetnosti se izvodi kao:

- individualna;
- grupna;
- kolektivna.

Organizacija nastave bazira se na sva tri načina izvođenja nastave, u zavisnosti od vrste i prirode predmeta.

Veličina grupe kod grupne nastave u zavisnosti od vrste i prirode predmeta je od 2 do 20 studenata.

Kolektivna nastava organizuje se za grupu do 300 studenata.

Maksimalno angažovanje po nastavniku ne može biti veće od 12 kontakt časova nedeljno.

Nedeljno i godišnje opterećenje saradnika uslovljeno je specifičnostima studijskog programa, zaduženjima saradnika i njegovim zvanjem utvrđenim opštim aktom visokoškolske ustanove.

Reprezentativne reference za obrazovno-umetničku oblast muzičke umetnosti su:

- umetnička dela iz oblasti muzike (kompozitorsko stvaralaštvo) izvedena na koncertima u zemlji i inostranstvu;
- umetnička dela iz oblasti muzike izvedena na festivalima u zemlji i inostranstvu;
- koncerti i operске predstave u zemlji i inostranstvu (izvođačka delatnost);
- koncerti i operске predstave na festivalima u zemlji i inostranstvu;
- majstorski kursevi i seminari u zemlji i inostranstvu;
- učešće na muzičkim takmičenjima u zemlji i inostranstvu;
- učešće u radu žirija na muzičkim takmičenjima u zemlji i inostranstvu;
- nagrade i priznanja za umetnički rad;
- objavljena teorijska ili udžbenička dela u zemlji i inostranstvu (knjige i stručna periodika).

Reprezentativne reference za obrazovno-umetničku oblast dramske i izvođačke umetnosti su:

- javno izvođenje umetničkog dela u redovnom prikazivanju u javnosti;
- javno izvođenje umetničkog dela na smotrama i festivalima;
- komercijalna realizacija umetničkog dela;
- učestvovanje ili vođenje posebnih umetničkih kurseva, seminara ili majstorskih radionica u zemlji i inostranstvu;
- učešće u radu žirija na domaćim i stranim festivalima;
- nagrade i priznanja za umetnički rad u zemlji i inostranstvu;
- objavljena teorijska ili udžbenička dela u zemlji i inostranstvu (knjige i stručna periodika).

Reprezentativne reference za obrazovno-umetničku oblast likovne i primenjene umetnosti i dizajna su:

- javno izlaganje umetničkog dela na samostalnim izložbama;
- javno izlaganje umetničkog dela na kolektivnim žiriranim izložbama i manifestacijama;
- komercijalna realizacija umetničkog dela;
- učestvovanje ili vođenje posebnih umetničkih kurseva, seminara ili majstorskih radionica u zemlji i inostranstvu;
- učešće na domaćim ili međunarodnim konkursima umetničkih dela;
- učešće u radu žirija na domaćim i stranim izložbama, konkursima i manifestacijama;
- nagrade i priznanja za umetnički rad u zemlji i inostranstvu;
- objavljena teorijska ili udžbenička dela u zemlji i inostranstvu (knjige i stručna periodika).

Reference za oblast nauka o umetnostima se utvrđuju u skladu sa standardima koji važe za oblast nauke.

Standard 10. Organizaciona i materijalna sredstva

Za izvođenje studijskog programa obezbeđen je odgovarajući prostor za izvođenje nastave sa najmanje 5 m² neto prostora po studentu.

Za izvođenje studijskog programa obezbeđeni su potrebni posebni prostori u zavisnosti od specifičnosti umetničke oblasti: radionice, laboratorije, prostor za izložbe, koncertna dvorana, tonski i operski studio, pozorišna sala, sala za projekcije filmova, TV studio i sl.

Za izvođenje studijskog programa obezbeđena je potrebna oprema za savremeno izvođenje nastave, u zavisnosti od specifičnosti umetničke oblasti.

V. STANDARDI ZA AKREDITACIJU STUDIJSKIH PROGRAMA DOKTORSKIH STUDIJA

Poseban standard: Kompetentnost visokoškolske ustanove za realizaciju doktorskih studija

Visokoškolska ustanova dokazuje svoju spremnost za izvođenje doktorskih studija na osnovu pokazatelja koji se odnose na naučnoistraživački rad.

Visokoškolska ustanova ima kratkoročni i dugoročni program rada i akreditovana je kao naučno-istraživačka ustanova, u skladu sa zakonom.

Sposobnost visokoškolske ustanove se meri i na osnovu:

- broja doktorskih disertacija i magistarskih teza odbranijenih u visokoškolskoj ustanovi za oblast za koju se studijski program akredituje, imajući u vidu odnos broja doktorskih disertacija i magistarskih teza prema broju diplomiranih studenata i prema broju nastavnika;
- odnosa broja nastavnika i broja nastavnika koji su uključeni u naučno-istraživačke projekte;
- odnosa broja publikacija u međunarodnim časopisima ministarstva nadležnog za nauku u poslednjih 10 godina i broja nastavnika;
- ostvarene saradnje sa ustanovama u zemlji i svetu.

Visokoškolska ustanova ima nastavnike u stalnom radnom odnosu koji su bili mentori u izradi doktorata.

Standard 1. Struktura studijskog programa

Doktorske studije imaju najmanje 180 ESPB bodova, uz prethodno ostvareni obim studija od najmanje 300 ESPB bodova na osnovnim akademskim i diplomskim akademskim studijama, odnosno 360 ESPB bodova na integrisanim osnovnim i diplomskim akademskim studijama iz medicinskih nauka. Doktorska disertacija je završni deo studijskog programa doktorskih studija, osim doktorata umetnosti koji je umetnički program.

Svaki studijski program sadrži jasno i nedvosmisleno navedene sledeće elemente:

- naziv i ciljeve studijskog programa;
- ishod procesa učenja;
- naučni naziv;
- uslove za upis na studijski program;
- listu obaveznih i izbornih studijskih područja, odnosno predmeta, sa okvirnim sadržajem,
- način izvođenja studija - bodovnu vrednost svakog predmeta iskazanu u skladu sa evropskim sistemom prenosa bodova;
- vrednost doktorske disertacije iskazanu u ESPB bodovima;
- preduslove za upis pojedinih predmeta ili grupe predmeta;
- način izbora predmeta iz drugih studijskih programa na istom ili drugom univerzitetu;
- uslove za prelazak sa drugih studijskih programa u okviru istih ili srodnih oblasti studija;
- i druga pitanja od značaja za izvođenje studijskog programa.

Standard 2. Svrha studijskog programa

Studijski program doktorskih studija ima jasno definisanu i objavljenu svrhu i ulogu u obrazovnom sistemu.

Svrha studijskog programa je jasno i nedvosmisleno formulisana.

Svrha studijskog programa doktorskih studija je razvoj nauke, kritičkog mišljenja i obrazovanje kadrova osposobljenih da samostalno vode originalna i naučno relevantna istraživanja i razvoj novih tehnologija i postupaka koje doprinose opštem razvoju društva, kao i da kritički procenjuju istraživanja drugih.

Svrha studijskog programa mora biti u skladu sa misijom i ciljevima visokoškolske ustanove na kojoj se program izvodi.

Standard 3. Ciljevi studijskog programa

Studijski program doktorskih studija ima definisane ciljeve.

Ciljevi studijskog programa uključuju postizanje naučnih sposobnosti i akademskih veština, razvoj kreativnih sposobnosti i ovladavanje specifičnim praktičnim veštinama potrebnim za budući razvoj karijere.

Ciljevi studijskog programa doktorskih studija su usklađeni sa savremenim pravcima razvoja odgovarajuće naučne discipline u svetu.

Ciljevi studijskog programa moraju biti u skladu sa osnovnim zadacima i ciljevima visokoškolske ustanove na kojoj se program izvodi.

Standard 4: Kompetencije diplomiranih studenata

Savladavanjem studijskog programa doktorskih studija student stiče opšte i specifične sposobnosti koje su podređene kvalitetnom obavljanju stručne, naučne i umetničke delatnosti.

Program doktorskih studija treba da omogući studentima da nakon završenih studija poseduju znanja, veštine, razvijene sposobnosti i kompetencije da:

- samostalno rešavaju praktične i teorijske probleme u oblasti u kojoj su doktorirali i organizuju i ostvaruju razvojna i naučna istraživanja;
- mogu da se uključe u ostvarenje međunarodnih naučnih projekata;
- mogu da realizuju razvoj novih tehnologija i postupaka u okvirima svojih struka, i da razumeju i koriste najsavremenija znanja u datoj naučnoj oblasti;
- kritički misle, deluju kreativno i nezavisno;
- poštuju principe etičkog kodeksa dobre naučne prakse;
- komuniciraju na profesionalnom nivou u saopštavanju naučno-istraživačkih rezultata, e) su osposobljeni da te rezultate saopštavaju na naučnim konferencijama, objavljuju u naučnim časopisima, kroz patente i nova tehnička rešenja;
- doprinose razvoju naučne discipline i nauke uopšte.

Savladavanjem studijskog programa student stiče sledeće predmetno-specifične kompetencije:

- temeljno poznavanje i razumevanje discipline odgovarajuće struke;
- sposobnost rešavanja problema uz upotrebu naučnih metoda i postupaka;
- povezivanje osnovnih znanja iz različitih oblasti i njihova primena;
- sposobnost praćenja savremenih dostignuća u struci;
- razvoj veština i spretnosti u upotrebi znanja u odgovarajućem području;
- upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija u ovladavanju znanjima odgovarajućeg područja.

Standard 5: Kurikulum

Kurikulum sadrži listu i strukturu obaveznih i izbornih predmeta i modula sa opisom i doktorsku disertaciju kao završni deo studijskog programa doktorskih studija, osim doktorata umetnosti koji je umetnički program.

Kurikulum doktorskih studija omogućava uvid studentima u znanja, veštine i sposobnosti koje stiču tokom studija.

Kurikulum sadrži definisane osnove za samostalni istraživački rad studenta.

Kurikulumom se definišu predmeti i moduli po obimu i sadržaju i načinu realizacije.

Opis predmeta sadrži naziv, tip predmeta, godinu i semestar studija, broj ESPB bodova, ime profesora, cilj predmeta sa očekivanim ishodima (znanjima i sposobnostima), preduslove za pohađanje predmeta, sadržaj predmeta preporučenu literaturu, metode izvođenja nastave, način provere znanja i ocenjivanja i druge odgovarajuće podatke.

Broj bodova koji odgovara izbornim predmetima je najmanje 50% od ukupnog broja bodova koji odgovara svim predmetima studijskog programa.

Kurikulumom se bliže određuju zahtevi vezani za pripremu doktorske disertacije, specifični za svako obrazovno-naučno odnosno obrazovno-umetničko polje i oblasti unutar polja.

Doktorska disertacija je samostalni naučni ili umetnički rad studenta doktorskih studija.

Postupak prijave, izrade i odbrane doktorske disertacije se određuje opštim aktom samostalne visokoškolske ustanove.

Broj bodova za doktorsku disertaciju ulazi u ukupan broj bodova potrebnih za završetak doktorskih studija.

Najmanje polovina ESPB bodova predviđena za realizaciju doktorskih studija odnosi se na doktorsku disertaciju i predmete koji su u vezi sa temom doktorske disertacije.

Standard 6: Kvalitet, savremenost i međunarodna usaglašenost studijskog programa

Studijski program prati savremene svetske tokove i stanje struke i nauke u odgovarajućem obrazovno-naučnom, odnosno obrazovno-umetničkom polju i uporedivi su sa sličnim programima na inostranim visokoškolskim ustanovama u okviru evropskog obrazovnog prostora.

Studijski program nudi studentima najnovija naučna saznanja iz oblasti koju pokriva i prati nova

ostvarenja u nauci.

Studijski program je celovit i sveobuhvatan i usaglašen sa drugim programima visokoškolske ustanove.

Studijski program je formalno i strukturno usaglašen sa najmanje tri akreditovana inostrana programa, od kojih su najmanje dva iz evropskog obrazovnog prostora.

Postoji formalna i strukturna usaglašenost domaćeg studijskog programa sa usvojenim predmetno specifičnim standardima za akreditaciju.

Studijski program je usaglašen sa evropskim standardima u pogledu uslova upisa, trajanja studija, uslova prelaska u narednu godinu, sticanja diplome i načina studiranja.

Standard 7: Upis studenata

Visokoškolska ustanova u skladu sa društvenim potrebama i potrebama razvoja nauke, obrazovanja i kulture i svojim resursima upisuje studente na studijski program doktorskih studija.

Broj studenata koji se upisuje na studijski program određuje se na osnovu raspoloživih prostornih, kadrovskih i drugih mogućnosti ustanove kao i procenjenih društvenih potreba na tržištu rada.

Pravo upisa imaju kandidati koji su ostvarili obim studija od najmanje 300 ESPB bodova na osnovnim akademskim i diplomskim akademskim studijama, odnosno 360 ESPB bodova na integrisanim osnovnim i diplomskim akademskim studijama iz medicinskih nauka, kao i na osnovu ostvarenog uspeha u toku tih studija i provere njihovog znanja, sklonosti i sposobnosti.

Za upis na doktorske studije neophodno je poznavanje bar jednog stranog jezika koji utvrđuje visokoškolska ustanova.

Vrsta znanja, sklonosti i sposobnosti koje se proveravaju pri upisu na doktorske studije kao i način te provere objavljuju se u konkursu.

Standard 8: Ocenjivanje i napredovanje studenata

Ocenjivanje studenata vrši se neprekidnim praćenjem rada studenata i na osnovu poena stečenih izvršavanjem predispitnih obaveza i plaganjem ispita.

Doktorska disertacija se ocenjuje na osnovu pokazatelja njenog naučnog odnosno umetničkog doprinosa.

Studenti savlađuju studijski program polaganjem ispita čime stiču određeni broj ESPB bodova.

Broj ESPB bodova svakog predmeta je utvrđen na osnovu radnog opterećenja studenta tokom savlađivanja predmeta i to primenom unapred prihvaćene i jedinstvene metodologije za sve predmete i sve programe visokoškolske ustanove.

Disertacija je završni deo studijskog programa doktorskih studija. Disertacija predstavlja samostalni naučnoistraživački rad. Ostvareni naučni doprinos se ocenjuje prema broju naučnih publikacija, patenata ili tehničkih unapređenja. Unutar oblasti se određuju uslovi koje je potrebno ispuniti da bi se pristupilo odbrani doktorske disertacije, na osnovu radova objavljenih ili prihvaćenih za objavljivanje u međunarodnim naučnim časopisima sa recenzijama sa zvanične liste ministarstva nadležnog za nauku.

Način i postupak pripreme i odbrane disertacije uređuje se opštim aktom visokoškolske ustanove kojim se definiše prihvatanje teme za disertaciju, ocena urađene disertacije i ispunjenost uslova za pristupanje javnoj usmenoj odbrani.

Standard 9: Nastavno osoblje

Za realizaciju studijskog programa doktorskih studija obezbeđeni su nastavno osoblje koje ima potrebnu naučnu sposobnost.

Visokoškolska ustanova koja izvodi doktorske studije treba da ima:

- definisane kriterijume za izbor nastavnika koji rade sa punim radnim vremenom u visokoškolskoj ustanovi i razvijen sistem izbora nastavnika iz drugih naučnih institucija koji učestvuju u realizaciji doktorskih studija;
- nastavnike koji su sposobni za izvođenje nastave na doktorskim studijama čija se sposobnost dokazuje spiskom radova (10 najznačajnijih radova) i podacima o učešću u domaćim i međunarodnim naučnoistraživačkim projektima;
- najmanje polovinu nastavnika uključenih u naučnoistraživačke projekte.

Mentor ima najmanje pet naučnih radova objavljenih ili prihvaćenih za objavljivanje u naučnim časopisima iz odgovarajuće oblasti studijskog programa sa liste ministarstva nadležnog za nauku, u poslednjih 10 godina. Mentor može da vodi najviše pet doktoranata istovremeno.

Minimalan broj nastavnika koji učestvuju na studijskom programu doktorskih studija u radnom odnosu na neodređeno vreme, je pet. Od ukupnog broja nastavnika 50% je u radnom odnosu na neodređeno vreme u visokoškolskoj ustanovi.

Standard 10: Organizaciona i materijalna sredstva

Za izvođenje studijskog programa obezbeđuju se odgovarajući ljudski, prostorni, tehničko-tehnološki, bibliotečki i drugi resursi koji su primereni karakteru dokorskog studijskog programa i broju studenata koji se upisuje.

Visokoškolska ustanova ima kratkoročni i dugoročni plan i budžet predviđen za realizaciju naučnoistraživačkog rada.

Sredstva za realizaciju doktorskih studija mogu biti obezbeđena u saradnji sa drugim visokoškolskim ustanovama, akreditovanim naučnim ustanovama i međunarodnim organizacijama.

Visokoškolska ustanova obezbeđuje studentima korišćenje opreme ili pristup opremi koja je potrebna za naučnoistraživački rad, koja je u posedu visokoškolske ustanove što dokumentuje listom opreme sa odgovarajućim karakteristikama.

Visokoškolska ustanova obezbeđuje studentima korišćenje opreme ili pristup opremi koja je potrebna za naučnoistraživački rad na osnovu ugovora o saradnji sa drugim odgovarajućim ustanovama.

Visokoškolska ustanova obezbeđuje korišćenje bibliotečkog fonda iz svojih ili drugih izvora (knjige, monografije, naučni časopisi, druga periodična izdanja) u obimu potrebnom za ostvarenje programa doktorskih studija. Studenti doktorskih studija imaju pristup bazama podataka koje su neophodne za izradu doktorskih disertacija i za naučnoistraživački rad.

Za izvođenje studijskog programa obezbeđen je odgovarajući prostor za izvođenje nastave, odgovarajući laboratorijski prostor neophodan za eksperimentalni rad i oprema bazirana na savremenim informaciono-komunikacionim tehnologijama.

Standard 11: Kontrola kvaliteta

Za svaki studijski program visokoškolska ustanova redovno i sistematično sprovodi kontrolu kvaliteta putem samovrednovanja i spoljašnjom proverom kvaliteta.

Kontrola kvaliteta studijskog programa podrazumeva redovno i sistematično praćenje, kontrolu kvaliteta kao i preduzimanje mera za unapređenje kvaliteta u sledećim njegovim elementima: kurikulum, nastava, nastavnici i saradnici, ocenjivanje studenata, udžbenici i literatura.

Kontrola kvaliteta programa se obavlja u unapred određenim vremenskim periodima u skladu sa zakonom.

U kontroli kvaliteta studijskog programa obezbeđena je aktivna uloga studenata i njihova ocena kvaliteta programa.

VI. DOPUNA STANDARDA ZA AKREDITACIJU STUDIJSKIH PROGRAMA DOKTORSKIH STUDIJA U OKVIRU OBRAZOVNO-NAUČNOG, ODNOSNO OBRAZOVNO-UMETNIČKOG POLJA

Prirodno-matematičke nauke

Standard 8: Ocenjivanje i napredovanje studenata

Najmanje jedan rad studenta je objavljen ili prihvaćen za objavljivanje u časopisu sa SCI liste.

Standard 9: Nastavno osoblje

Kompetentnost nastavnika se utvrđuje na osnovu: naučnih radova objavljenih u međunarodnim časopisima (najmanje jedan rad objavljen ili prihvaćen za objavljivanje u časopisu sa SCI liste), domaćim časopisima, naučnih radova, objavljenih u zbornicima sa međunarodnih naučnih skupova, monografije, patenta, udžbenika, novog proizvoda ili bitno poboljšanog postojećeg proizvoda.

Mentor ima najmanje tri rada sa SCI liste (kriterijum važi od 1. januara 2009. godine) i pet radova sa SCI liste (kriterijum važi od 1. januara 2010. godine).

Društveno-humanističke nauke

Standard 8: Ocenjivanje i napredovanje studenata

Najmanje jedan rad studenta je objavljen ili prihvaćen za objavljivanje u domaćem časopisu sa liste ministarstva nadležnog za nauku.

Standard 9: Nastavno osoblje

Kompetentnost nastavnika se utvrđuje na osnovu naučnih radova objavljenih u međunarodnim časopisima, domaćim časopisima, radova objavljenih u zbornicima sa međunarodnih naučnih skupova, monografije, patenta i udžbenika.

Nastavnik koji izvodi nastavu na doktorskim studijama ima najmanje jedan rad objavljen ili prihvaćen za objavljivanje u časopisu sa SSCI liste (kriterijum važi od 1. januara 2010. godine).

Mentor ima najmanje tri rada objavljena ili prihvaćena za objavljivanje u časopisu sa SSCI liste (kriterijum važi od 1. januara 2010. godine).

Medicinske nauke

Standard 8: Ocenjivanje i napredovanje studenata

Najmanje jedan rad studenta je objavljen ili prihvaćen za objavljivanje u časopisu sa SCI liste.

Standard 9: Nastavno osoblje

Kompetentnost nastavnika se utvrđuje na osnovu naučnih radova objavljenih u međunarodnim časopisima (najmanje jedan rad objavljen ili prihvaćen za objavljivanje u časopisu sa SCI liste), naučnih radova objavljenih u domaćim časopisima, radova objavljenih u zbornicima sa međunarodnih naučnih skupova, monografije, patenta, udžbenika, novog proizvoda ili bitno poboljšanog postojećeg proizvoda.

Mentor ima najmanje tri rada sa SCI liste (kriterijum važi od 1. januara 2009. godine) i pet radova sa SCI liste (kriterijum važi od 1. januara 2010. godine).

Tehničko-tehnološke nauke

Standard 8: Ocenjivanje i napredovanje studenata

Najmanje jedan rad studenta je objavljen ili prihvaćen za objavljivanje u časopisu sa SCI liste.

Standard 9: Nastavno osoblje

Stručnost nastavnika se utvrđuje na osnovu naučnih radova objavljenih u međunarodnim časopisima (najmanje jedan rad objavljen ili prihvaćen za objavljivanje u časopisu sa SCI liste), naučnih radova objavljenih u domaćim časopisima, radova objavljenih u zbornicima sa međunarodnih naučnih skupova, monografije, patenta, udžbenika, novog proizvoda ili bitno poboljšanog postojećeg proizvoda, nove biljne sorte, nove sorte stoke i nove tehnologije.

Mentor ima najmanje tri rada sa SCI liste (kriterijum važi od 1. januara 2009. godine) i pet radova sa SCI liste (kriterijum važi od 1. januara 2010. godine).

VII. STANDARDI ZA AKREDITACIJU STUDIJSKIH PROGRAMA DOKTORSKIH STUDIJA UMETNOSTI

Poseban standard. Kompetentnost visokoškolske ustanove za realizaciju doktorskih studija umetnosti i interdisciplinarnih, multidisciplinarnih i transdisciplinarnih studija umetnosti

Visokoškolska ustanova pokazuje svoju spremnost za izvođenje doktorskih studija na osnovu pokazatelja koji se odnose na umetnički, umetničkoistraživački i teorijski rad.

Ustanova ima sposobnost za organizaciju interdisciplinarnih, multidisciplinarnih i transdisciplinarnih

studija umetnosti.

Uputstvo za primenu posebnog standarda:

- Ustanova ima nastavnike sa vrhunskim referencama i iskustvom u radu kao i ostale resurse na nivou odgovarajućem za obrazovanje najvišeg stepena;
 - Ustanova ostvaruje diplomske i osnovne studije iz umetničke oblasti za koji se studijski program akredituje;
 - Ustanova ostvaruje saradnju sa srodnim institucijama i ustanovama kulture u zemlji i svetu;
 - Ustanova ima sposobnost za organizaciju multidisciplinarnih studija.
-

Standard 1. Struktura studijskog programa

Struktura sadrži jasno definisan sadržaj i obim programa.

Uputstvo za primenu standarda 1:

1.1. Sadržajem studijskog programa se jasno utvrđuju:

- naziv i ciljevi studijskog programa;
- vrsta studija i ishod procesa učenja;
- naučni naziv;
- uslovi za upis na studijski program;
- lista obaveznih i izbornih studijskih područja, odnosno predmeta, sa okvirnim sadržajem;
- način izvođenja studija i potrebno vreme za izvođenje pojedinih oblika studija;
- bodovna vrednost svakog predmeta iskazana u skladu sa ESPB bodovima;
- bodovna vrednost završnog umetničkog projekta iskazana u ESPB bodovima;
- preduslove za upis pojedinih predmeta ili grupe predmeta;
- način izbora predmeta iz drugih studijskih programa;
- uslove za prelazak sa drugih studijskih programa u okviru istih ili srodnih oblasti studija;
- i druga pitanja od značaja za izvođenje studijskog programa.

1.2. Doktorske studije imaju obim od najmanje 180 ESPB bodova, uz prethodno ostvareni obim studija od najmanje 300 ESPB bodova na osnovnim akademskim i diplomskim akademskim studijama.

Standard 2. Svrha studijskog programa

Studijski program doktorskih studija umetnosti ima jasno definisanu i objavljenu svrhu u obrazovnom sistemu.

Uputstvo za primenu standarda 2:

- 2.1. Svrha studijskog programa doktorskih studija je razvoj umetnosti, kritičkog i teorijskog mišljenja i obrazovanje stručnjaka sposobnih da samostalno vode umetnička i teorijska istraživanja.
 - 2.2. Svrha studijskog programa mora biti u skladu sa osnovnim zadacima visokoškolske ustanove na kojoj se program izvodi.
 - 2.3. Svrha studijskog programa je jasno i nedvosmisleno formulisana.
-

Standard 3. Ciljevi studijskog programa

Studijski program doktorskih studija ima jasno definisane i objavljene ciljeve.

Uputstvo za primenu standarda 3:

- 3.1. Cilj studijskog programa je obrazovanje studenata za prepoznatljive i jasne profesije i zanimanja. Studijski program obezbeđuje sticanje vrhunskih kompetencija koje su društveno opravdane i korisne i predstavljaju doprinos znanju i razumevanju u okviru određene umetničke oblasti.
 - 3.2. Cilj studijskog programa mora biti u skladu sa osnovnim zadacima i svrhom visokoškolske ustanove na kojoj se program izvodi.
 - 3.3. Cilj studijskog programa je jasno i nedvosmisleno formulisan.
-

Standard 4: Kompetencije diplomiranih studenata

Savladavanjem studijskog programa doktorskih studija umetnosti student stiče opšte i specifične sposobnosti koje su u funkciji kvalitetnog obavljanja umetničke, teorijske i stručne delatnosti.

Uputstvo za primenu standarda 4:

- 4.1. Savladavanjem studijskog programa student stiče sledeće opšte sposobnosti:
 - originalnog doprinosa umetnosti i unapređenja kulturnog i civilizacijskog okruženja;
 - analize, sinteze i predviđanja rešenja i posledica;
 - ovladavanje metodima, postupcima i procesima umetničkog i teoretskog izražavanja i istraživanja;
 - pisanja u akademskom stilu, formiranja doslednih argumenata i artikulacije ideja;

- razvoja kritičkog i samokritičkog mišljenja i pristupa;
- primene znanja u praksi;
- razvoja komunikacionih sposobnosti i spretnosti, kao i saradnje sa užim socijalnim i međunarodnim okruženjem;
- profesionalne etike.

4.2. Savladavanjem studijskog programa student stiče sledeće predmetno-specifične sposobnosti:

- temeljnog poznavanja i razumevanja discipline odgovarajuće struke;
- rešavanje konkretnih problema uz upotrebu umetničkih i teoretskih metoda i postupaka;
- povezivanje osnovnih znanja iz različitih oblasti i njihove primene;
- praćenje i primene novina u struci;
- razvoja veština i spretnosti u upotrebi znanja u odgovarajućem području;
- upotrebe informaciono-komunikacionih tehnologija u ovladavanju znanjima iz odgovarajućeg područja.

Standard 5: Kurikulum

Kurikulum sadrži listu i strukturu obaveznih i izbornih predmeta i modula sa opisom kao i doktorski umetnički projekat koji je završni deo studijskog programa doktorskih studija umetnosti.

Uputstvo za primenu standarda 5:

- 5.1. Struktura kurikuluma obuhvata raspored predmeta i modula po semestrima, trimestrima odnosno blokovima, fond časova aktivne nastave i ESPB bodove.
- 5.2. Opis predmeta sadrži naziv, tip predmeta, godinu i semestar studija, broj ESPB bodova, ime nastavnika, cilj predmeta sa očekivanim ishodima, znanjima i kompetencijama, uslove za upis predmeta, sadržaj predmeta, preporučenu literaturu, metode izvođenja nastave, način provere znanja i ocenjivanja i druge podatke.
- 5.3. Struktura studijskog programa na studijama u polju umetnosti sadrži sledeće grupe predmeta izražene u ESPB bodovima: umetničke, teorijsko-umetničke i društveno-humanističke grupe predmeta zastupljene u procentima primerenim različitim umetničkim oblastima.
- 5.4. Broj bodova za doktorski umetnički projekat ulazi u ukupan broj bodova potrebnih za završetak doktorskih studija umetnosti.
- 5.5. Doktorat umetnosti se sastoji iz umetničkog projekta i pisanog rada.

Umetnički projekat predstavlja umetnički rad javno prikazan u formi izložbe, javnog izvođenja, publikacije ili neke druge vrste umetničkog dostignuća. Pisani rad predstavlja rezultat temeljno istražene teorijske teme koja je u dijaloškoj vezi sa umetničkim dostignućem.

Sadržaj i udeo umetničkog i teoretskog dela u umetničkom projektu mora da bude javno objavljen i

definisano tako da je primeren dostignućima i iskustvima u obrazovanju u različitim umetničkim oblastima kao što su dramske i audiovizuelne, likovne, muzičke i izvođačke i primenjene umetnosti i dizajn.

5.6. Najmanje polovina ESPB bodova predviđena za realizaciju doktorskih studija odnosi se na doktorski umetnički projekat i predmete koji su u vezi sa temom umetničkog projekta.

Standard 6: Kvalitet, savremenost i međunarodna usaglašenost studijskog programa

Studijski program prati savremene svetske tokove umetničke i naučne prakse i uporediv je sa sličnim programima na inostranim visokoškolskim ustanovama u okviru evropskog i svetskog obrazovnog prostora.

Uputstvo za primenu standarda 6:

- 6.1. Studijski program nudi studentima najnovija umetnička i teorijska saznanja.
- 6.2. Studijski program je celovit i sveobuhvatan i usaglašen sa drugim programima visokoškolske ustanove.
- 6.3. Studijski program je uporediv sa najmanje tri akreditovana inostrana programa, od kojih su najmanje dva iz evropskog obrazovnog prostora.

Standard 7: Upis studenata

Visokoškolska ustanova u skladu sa društvenim potrebama i potrebama razvoja umetnosti, teorije, obrazovanja i kulture kao i svojim resursima, upisuje studente na studijski program doktorskih studija.

Uputstvo za primenu standarda 7:

- 7.1. Broj studenata koji se upisuje na studijski program određuje se na osnovu raspoloživih kadrovskih, prostornih i drugih mogućnosti ustanove kao i procenjenih društvenih potreba.
- 7.2. Pravo upisa imaju kandidati koji su ostvarili obim studija od najmanje 300 ESPB bodova na osnovnim akademskim i diplomskim akademskim studijama, kao i na osnovu ostvarenog uspeha u toku tih studija i provere njihovog znanja, sklonosti i sposobnosti.
- 7.3. Za upis na doktorske studije neophodno je poznavanje bar jednog stranog jezika koji utvrđuje visokoškolska ustanova.
- 7.4. Vrsta znanja, sklonosti i sposobnosti koje se proveravaju pri upisu na doktorske studije kao i način te provere objavljuju se u konkursu.

Standard 8: Ocenjivanje i napredovanje studenata

Vrednovanje studenata se izražava ocenom na ispitu posle kontinuiranog praćenja uspešnosti i napredovanja studenata u savlađivanju određenog predmeta koji se prati tokom semestra.

Doktorski umetnički projekat se ocenjuje na osnovu pokazatelja umetničkog odnosno teoretskog doprinosa.

Uputstvo za primenu standarda 8:

- 8.1. Student savlađuje studijski program kontinuiranim radom tokom semestra i polaganjem ispita čime stiče određeni broj ESPB bodova, u skladu sa studijskim programom.
 - 8.2. Način i postupak pripreme i odbrane dokorskog umetničkog projekta uređuje se opštim aktom visokoškolske ustanove kojim se definiše prihvatanje teme, ocena urađenog projekta i ispunjenost uslova za pristupanje javnoj usmenoj odbrani.
 - 8.3. Ocenjivanje se vrši po unapred objavljenim kriterijumima.
-

Standard 9: Nastavno osoblje

Za realizaciju studijskog programa doktorskih studija postoji nastavno osoblje koje ima potrebne umetničke i stručne sposobnosti.

Uputstvo za primenu standarda 9:

- 9.1. Visokoškolska ustanova koja izvodi doktorske studije treba da ima definisane kriterijume i razvijen sistem za izbor nastavnika, iz matične kao i drugih obrazovnih, kulturnih i naučnih ustanova, koji učestvuju u realizaciji doktorskih studija.
 - 9.2. Mentor može biti doktor umetnosti ili redovni profesor iz odgovarajuće umetničke oblasti.
 - 9.3. Mentor može da vodi najviše pet doktoranata istovremeno.
 - 9.4. Minimalni broj nastavnika koji učestvuje na studijskom programu doktorskih studija je pet.
-

Standard 10: Organizaciona i materijalna sredstva

Za izvođenje studijskog programa obezbeđuju se odgovarajući ljudski, prostorni, tehničko-tehnološki, bibliotečki i drugi resursi koji su primereni karakteru dokorskog studijskog programa i broju studenata koji se upisuje.

Uputstvo za primenu standarda 10:

- 10.1. Visokoškolska ustanova ima kratkoročni i dugoročni plan i budžet predviđen za realizaciju umetničkog i istraživačkog rada.
- 10.2. Sredstva za realizaciju dokorskih studija mogu biti obezbeđena u saradnji sa drugim visokoškolskim ustanovama, ustanovama u kulturi i međunarodnim organizacijama.
- 10.3. Za izvođenje studijskog programa obezbeđeni su odgovarajući resursi za izvođenje nastave i umetnički rad.

Standard 11: Kontrola kvaliteta

Za svaki studijski program visokoškolska ustanova redovno i sistematično sprovodi kontrolu kvaliteta putem samovrednovanja i spoljašnjom proverom kvaliteta.

Uputstvo za primenu standarda 11:

- 11.1. Kontrola kvaliteta studijskog programa podrazumeva redovno i sistematično praćenje i preduzimanje mera za unapređenje kvaliteta.
 - 11.2. Kontrola kvaliteta programa se obavlja u unapred određenim vremenskim periodima u skladu sa zakonom.
 - 11.3. U kontroli kvaliteta i oceni studijskog programa obezbeđena je aktivna uloga studenata.
-